

Šiame numery:

Trečioji dimensija tautinėje kovoje.
 Chicagos lietuviai prieš II pasaulinį karą.
 Pogrindžio parodijos.
 Prof. dr. Alfredas Semnas užvertė savo gyvenimo knygą.
 Kultūriniai pagrėbštai iš Anglijos.
 Mūsų kalba: atmintinai ir mintinai.
 Kultūrinė kronika.
 Nauji leidiniai.
 Moterų gyvenimas.

Trečioji dimensija tautinėje kovoje

Vasario 16-tos minėjimai kasmet užlieja spaudą pora trejeta savaitių. Džiaugiesi, susimąsti ir savęs klausai, ar mes nesikartojame. Teisė į nepriklausomybę yra tokia natūrali, visuotinė žinoma, tad ar bereiktų kartoti. Jos neneigia nei Sovietai, tik iškreipia faktus ir mūsų valią — teigdami, kad patys pasiprašėme į jų Sąjungą. Pasaulis žino, kad tai melas.

Vartojame dvi dimensijas — politinę ir kultūrinę. Kartais svarstome ir nesutariame, kuri iš jų veiksmingesnė šioje kovoje, šiose sąlygose. Išleidžiam iš akių trečiąją kovos dimensiją — moralinę.

Moralinę jėgą gal sunkiau pasverti, bet ar ne ji galėtų lemti politinę ir kultūrinę dinamiką? Ar ne ji įkvepia ir aktyvia kovos heroiką? Imkim klausimą iš kitos pusės. Kodėl pavergėjas tiek dėmesio kreipia, kaip palaužti moralinį tautos atsparumą, kaip suskaldyti, sukrėsti žmones, kaip suniekinti pranašuosius, juos sutriuškinti, pagaliau kaip užliauti visus kanalus, kurie kelia ar palaiko moralinį tautos potencialą? Tas pats pavergėjas apeliuoja į viešą pasaulio opinią ir dengia savo perversišką sistemą teisingumo bei gėrio skraiste. Jis netgi plaka kitus kraštus dėl tariamo moralinio jų hipokritiškumo. Jei moralinis ginklas svarbus priešui, kodėl jis turėtų būti nesvarbus mums?

Beje, moralinio ginklo nevartoja amerikinis aparatas, nes šia valstybė priėmusi tezę laikyti moralės atžvilgiu neutraliai. Ar ne ta pažiūra bei atmosfera, kurioje nuolai gyvename, "verčia" ir mus, mūsų veiksmus — politinius ir bendruomeninius — moralinį "arsenalą" palikti nuolačiai?

Kodėl keliam šį klausimą? Pirmiausia turėtume atsakyti, už ką gi mes kovojame: ar tik už kon-

kretybę, ar ir už principą bei vertybę? Valstybinė nepriklausomybė yra konkretybė. Politinė kova su savo strategija bei taktika yra konkretybė. Pinigas tai kovai ir institucijoms, kurios šiai kovai vadovauja, yra konkretybės. O kurgi principai? Ir jeigu jie yra, kodėl apie juos nekalbėti, kodėl jų nepabrėžti?

Imkim mūsų istoriją. Valstybinę egzistenciją ilgą laiką nešė karinis ir politinis veiksniai, be akiškesnio kultūrinio, bet ar be moralinio tautos atsparumo? Kas šita atsparumą grūdino, kas jį ugdė? Apgailestaujam, kad dėl geopolitinės situacijos, mūsų tautai teko pakelti pernelyg daug karų. Kasmet, pasak Z. Ivinskio, anais senais laikais būdavo po 40 — 50 priešų užpuolimų iš vakarinių ir rytinių bei pietinių kaimynų. Bet kas atsitiko su tom Europos tautelėmis, kurios buvo "negrūdintos", tik kartą stipriai palietos hunų antplūdžio? Jos buvo nušluotos visiškai, o mes išlikom.

Tautos išlikimas ir jos tvirtybė yra pirmasis dalykas. Valstybė pralaimėjusi, nebūtinai reišia, kad pralaimi tauta. Ji kenčia, dūsta, bet ir kaupia savo kitas jėgas. Vienur pralaimėjusi, įsitvirtina kitose — išvidinėse pozicijose. Išidėmėtinas Bismarko išėjimas vokietiams po laimėto karo prieš Prancūziją: dabar atėjus pavojingiausias metas — atsileisti, užsūsti ant laimėtų laurų.

Politinio ir karinio lošimo laimėtojai visada yra pakeliui ir pralaimėjimui, jei pameta iš akių moralinį apsiginklavimą. Kultūrinis — propagandinis aparatas yra tik substitutas sukurti vidinės stiprybės įspūdį. Kurį laiką jis gali veikti, bet toli gražu nėra patikimas.

Jaudinamės, kad politiška — valstybiškai neturėjom sėkmės jau kelintas šimtmetis. Apgailestaujam, kad ir kultūriškai nepasisekė pasaulioje didesniais talentais bei laimėjimais — gerokai esam pavėlavę. Kodėlgi nesigudžiam ir nesididžiuojam tuo, kuo ne viena tauta galėtų didžiuotis. Juk mes esam laimėję išlikimo maratoną Europoje ir stebinam daugelį savo atsparumų dabar.

Tautos kamienas yra nuolai moralinės kovos lauke. Sistemine

CHICAGOS LIETUVIAI PRIEŠ II PASAUL. KARĄ

ALE RŪTA

LITHUANIANS IN MULTI-ETHNIC CHICAGO UNTIL WORLD WAR II by David Fainhauz. Lithuanian Library Press, Inc. (5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636) and Loyola University Press (3441 N. Ashland Ave., Chicago, IL 60647). 1977. Library of Congress Catalog Card Number 76-5683. First printing 1,500 copies. Printed by Morikinas Press, Chicago.

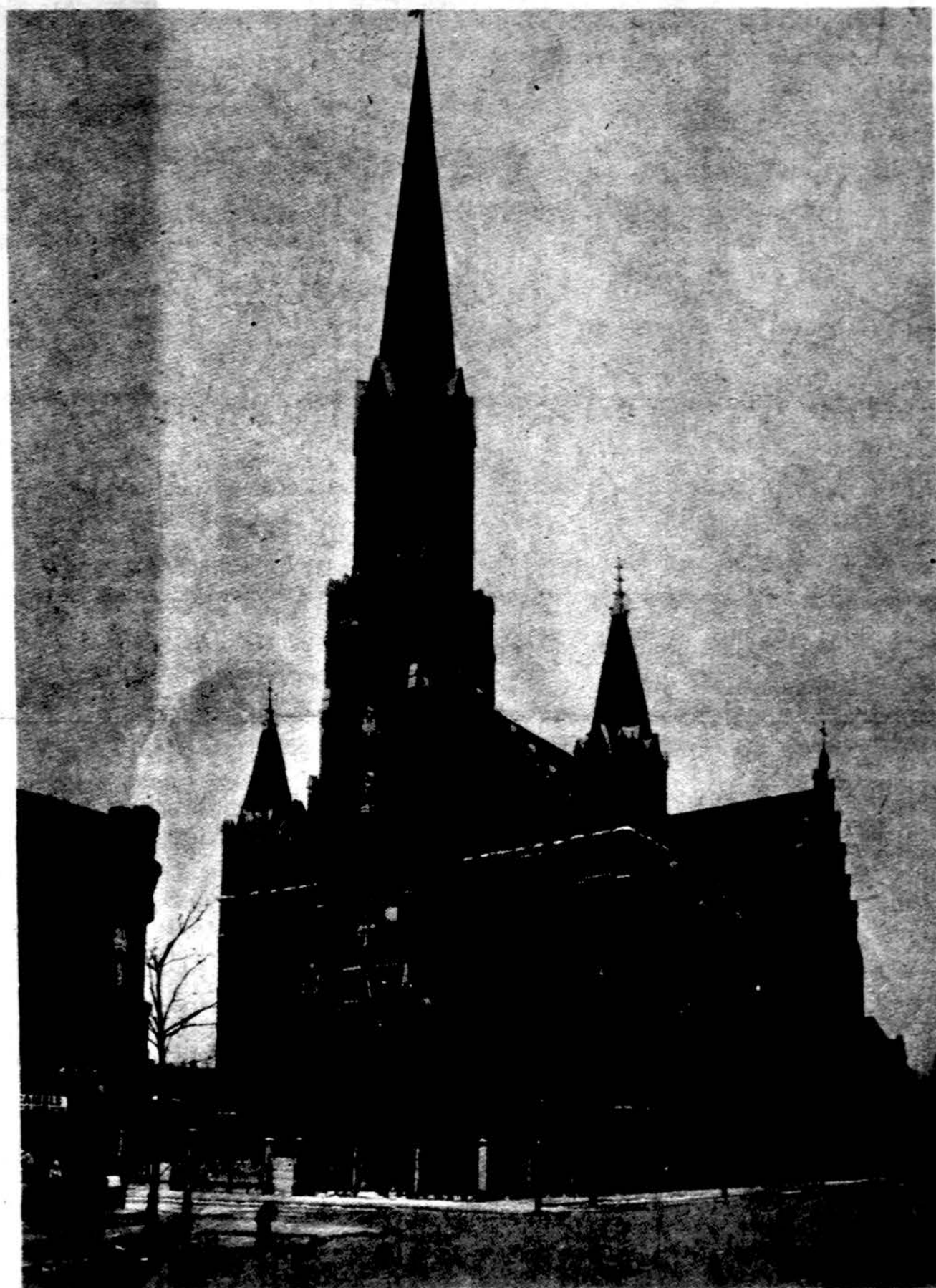
Tai anglų kalba, ilkusinis, didelio formato leidinys, gausiai iliustruotas, 230 psl., kaina 20 dol., gaunamas ir "Drauge".

Išanginės informacijos

"Lithuanians in Multi — Ethnic Chicago" yra jau ketvirtas stambus leidinys; parašė David Fainhauz, fotografijų daugumą pateikė ir visas sutvarkė kun. Algimantas Kezys, S. J., redaktorius — Kęstutis Girmius, Jonas Puzinas ir Tomas Remeikis, atspaudė Lithuanian Library Press, 1977, kaina 20 dolerių, gaunama pas leidėjus, 5620 South Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636 ir pas lietuvių jėzuitus, 2345 West 56 St., Chicago, Ill. 60636. Tai stambi 230 psl. anglų kalba knyga (formatas — kaip "Palikę tėviškę namus" ir Pensilvanijos angliakasių Lietuva"), apie pusę visų puslapių užima meniškos fotografijos, viršelyje — didelė J. Mezinio fotografija, datuota 1916 m. — Chicagos lietuviai, rinkę aukas nuo I-o pasaulinio karo didžiai nukentėjusiai Lietuvai. Meninė šio leidinio priežiūra — dailininkų Petro Aleksos ir Vinco Luko.

Ir kaip meniškai vertingas leidinys, ir dėl sukauptos svarbios medžiagos apie Lietuvą ir apie lietuvių Chicagoje, jų emigracijos vergus, jų aspiracijas, didelių pasiekimų kultūrinėje, socialinėje ir kitose srityse, ši stambi knyga reikalinga turėti lietuviškai nebeskaitantiems (taip pat, kad ir skaitantiems) lietuviams, jų amerikiečiams draugams ir visoms amerikiečių institucijoms bei bibliotekoms, kur tik svarbu informuoti apie mūsų tautą, lietuvių charakteristiką ir mūsų viltis bei pastangas savos valstybės prie Baltijos atstatymui. Būtu gera, jei atsirastų mecenatų, kurie užsakytų šią knygą ir padovanotų universitetams, žy-

destrukcija rungtis su išvidine konstrukcija. Priešas naudoja mūsų pačių rankas palaužti savų atsparumą. Bet tas atsparumas bresta, auga — vidinis atsparumas, lydimas aukos, kančios, heroikos. Žmonės išbūna kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose po 20 — 30 metų ir nepalūžta. Kiti prabyla teismuose ir tarymuose kaip Izraelio pranašai su didele moraline jėga, sugėdindami savo tardytojus ir teisėjus. Simas Kudirkas ir Nijolė Sadūnaitė pasidarė pasauliniiais heroikos vardai. O kiek tokių Nijolių, kiek tokių mažiau išgar-

Seniausios lietuvių parapijos Chicagoje šv. Jurgio bažnyčia, pastatyta Bridgeporte 1896-1902 metais

mausioms bibliotekoms ar svarbiems Amerikos valdžios žmoniems; jie, tam tikra prasme, atliktų patriotinį darbą.

Pirmieji lietuvių imigrantų žingsniai ir jų problemos

Deja, lietuvių emigracija iš savos tėvynės į užjūrius buvo labai didelė; autorius teigia, kad pradžioje šio šimtmečio imigrantų 20 proc. Lietuvos gyventojų (4 psl.). Emigracijos priežastys

keleropos: daugelis buvo be darbo, bežemiai arba didesnėse šeimose iš nedidelio žemės ūkio neišsimaityno — tai ekonominės priežastys; prisidėjo ir politinės priežastys, kurios vertė jiešioti saugesių horizontų — bėgo 1863 m. prieš rusus sukilimo dalyviai, po 1874 m. sunkaus naujokų ėmimo įstatymo paskelbimo daugelis Lietuvos ir Gudijos jaunų vyrų išbėgo į Ameriką, kad išvengtų ėmimo kariuomenėn (ypač daug

išbėgo 1886 - 90 metais). Be šių svarbiausių priežasčių buvo ir kitokių, o ypač geresnio gyvenimo jiešiojimas ir siekimas.

Emigracija iki pat I-o pasaulinio karo buvo tokia didelė, jog prieš rusus sukilimo dalyviai, po 1920 m. Amerikoje buvo įvesta tautybės "kvota", norint sulaukyti per didelį imigrantų plūdį. Mat, senieji amerikiečiai ir ankstesni imigrantai pradėjo pasidaryti ir baimintis, kad jiems bus didelė konkurencija darbų ir bu-

Vienų tylą, kitų triukšmą reikėtų keisti kuo kitu. Gal per kuklus "dvasinio atsinaujinimo" šūksnis, kreipiamas nuolai į jaurimą, bet nuoširdus, simpatiškas, trauklus. Ar nereikėtų jį išplėsti į moralinio atsinaujinimo sąjūdį? Vokiečių mergaičių grupė, pasivadinus "Nijolės" (Sadūnaitės) vardu, imasi panašaus uždavinio. Kodėl jaunimas negalėtų tuo ar kitu vardu įsibėginti šia kryptimi ir mus vyresniuosius išjudinti?

Stasys Yla

tų gavime, kad Europos atvykėliai užkrės juos ligomis ir t. t.

Kelionė į užjūrius buvo tada nebrangi (apie 8, 10, 30 brangiausia 40 dol., nes įvairios kelionių agentūros tarp savęs konkuravo), bet sunki. Neturtingiems buvo nelengva sukrapštyti ir tie nedideli pinigėliai, tada — kelionė per Prūsų sieną (slapta, kad rusų žandarai nepagaulytų), tada — į Bremeną, o paskui — minkais, perkrautais laivais per jūras — maršas... Užtat buvo populiari lietuvių daina:

Užaugau Pasvaly,
 Pas savo tėvelį,
 Išėjau vandrovot,
 Sau laimės pajieškot...
 Susėdom akrente,
 Iš visur surinkti...
 Ein vilnys uždamos,
 Atkrentą supdamos.
 Nėr baimės didesnės
 Ir smerties greitesnės...
 Po dienų trylikos
 Krašte Amerikos...

Atvykę imigrantai nenorėjo dirbti ūkiuose dėl dvejopų priežasčių: psichologinių (nes atvažiuavę daugiausia ūkininkaičiai ar ūkių samdiniai, jau pavargę prie žemės darbų) ir socialinių (nenorėjo gyventi pavieniui, norėjo miestuose glaudis vieni prie kitų).

Imigrantai buvo nemokytai žmonės; 1899 — 1914 m. laikotarpy esą išvykusių 53 proc. buvo visiškai berašiniai. Žinoma, tokiems, dar nemokant anglų kalbos, įsikurti buvo be galo sunku. Kartais imigrantų apsvylimo priežasčių buvo maždaug šios: didžiai skirtinga aplinka nuo jų krašto, didelės rungtybės, įžeikant darbo, atsiradusios pavydžios klasės — senųjų ir naujųjų imigrantų, Amerikos laikračių nepalankūs atsiliepimai apie naujus atvykėlius; be to, Ellis Island New York, vadinama "ašarų sala", kur imigrantai dažnai būdavo sulaikomi dėl sveikatos, dėl dokumentų susimaišymo, dėl nesuikabėjimo ir kitokių priežasčių; nemažai iš tos salos net buvo grąžinami atgal, arba gašdinami, kad bus grąžinti. Anksčiau atvykę lietuviai patekusiems į bėdą naujiesiems imigrantams dažnai padėdavo.

Pirmieji 18 lietuvių į Chicago atvykę 1870 m. ir dirbė prie geležinkelio. Jau žymiai daugiau atvykę 1880-85 m. O 20 a. pradžioje jau būvę gal iki 10 tūkstančių. Lietuviai, drauge su lenkais ir slovakais, turėję daug kovoti su senesniais imigrantais; su airiais — dėl bažnyčių, o su visais kitais Europos ir kitų kraštų imigrantais — dėl darbų, biznių, butų.

Kad ir labai pamažu, labai sunkiai, bet socialinis ir kultūrinis imigrantų gyvenimas kilo, daugiausia su parapijų atsiradimu. Pirmoji Chicago lietuvių bažnyčia — šv. Jurgio, pastatyta 1892 m.; pirmasis jos klebonas — Sibire gerokai iškentėjęs kun. Valentinus Čižauskas. Liuteronų parapija įsteigta tik 1903 m. Su parapijom prasidėjęs, kultūrinis gy-

(Nukelta į 2 psl.).

Chicagos lietuviai prieš II pasaulinį karą

(Atkelta iš 1 puslapio)

venimas plito per parapines mokyklas, vienuolyną ir laikraščių redakcijas. Plačiai aprašyta seselių kazimieriečių įsisteigimas Chicagoje (kun. Anatanas Stanikynas prikalbino arkivyskupą James E. Quigley, kad leistų šioms seselėms veikti ir Chicagoje); Kazimieriečių kongregacija čia sparčiai augo: 1911 m. — tik 17 seselių, 1953 m. — net 460. Plačiau aprašyta Kazimiera Kaupaitė (Kazimieriečių Motinė Marija), pradėjusi čia darbą 1913 m. Aprašyta plačiai ir apie seselių Sv. Kryžiaus ligoninę (1928 m. atidaryta) ir gražiausią lietuvių bažnyčią Chicagoje — Sv. Kryžiaus bažnyčią (pastatyta 1915 m.). Prisimintinas „Draugo“ vienas pirmųjų redaktorių — veiklus kunigas Fabijonas Kemėsis ir kiti žymesni kunigai bei katalikų veikėjai. Vieno negaliu supti, kaip šioje knygoje visiškai nebuvo paminėtas „Draugo“ redaktorius, Vyčių, ALTOs veikėjas, labai šviesus žmogus, geras kalbėtojas (surinkęs vien savo prakalbomis 100.000 dolerių aukų atstatančiai Nepriklausomai Lietuvai) neužmiršamas *Leonardas Šimutis*. Amerikos lietuviuose Chicagoj jis yra buvęs tokia stambia figūra ir tiek gerų darbų nuveikęs, kad laikau neatleistina klaida (autorius ir redaktorius) šiame veikalas to žmogaus net vardo nepaminėti. Perskaitykit knygą, — įsitikinsit! Gal buvo nepaminėta ir daugiau ryškių asmenybių, bet vien „užmiršimas“ *Leonardo Šimučio* padaro šią knygą — nepilnai pavaizduojančią aną epochą. Tai viena stambiausių neigiamybių.

Organizacijos, jaunesnė karta, lietuviai Amerikos valdžioj

Dr. J. Šliūpas atvyko į Ameriką 1884 m. Jis įkūrė socialistų organizaciją (1899). Lietuvių tautinė sandara. Įsisteigė 1916 m.; 1928 m. pradėjo spausdinti laikraštį „Sąsara“. Susikūrė „Motėrų sąjunga“, „Lietuvių katalikų motėrų sąjunga“ — 1914 m. jos pradėjo 1916 m. leisti „Motėrų Dirvą“. Atsirado ir kitokių organizacijų: gydytojų, Politinis klubas (vėliau pavadintas Lietuvių respublikonų sąjunga); 1898 m. — jau net trys Demokratų klubai Chicagoje. Pirmasis laikraštis — „Lietuva“, kuriame kun. Ant. Kaupas nuolat ragino lietuvius dalyvauti politiniame Amerikos gyvenime. Lietuvių imigrantų vaikai, jaunesnė — išsilavinusi — karta jau pradėjo ne tik leisti daugiau lietuvių laikraščių ir į juos rašyti, bet vis daugiau bandė įsijungti ir į amerikinį gyvenimą: spaudos ir politinį. Atsirado net ir asmenų svarbesniuose valdžios postuose (Ant. Olis, A. Kumskis, Charles Kal, attorney, Principles of Democracy“ autorius ir kt.).

Lietuvių imigrantų miestietiška visuomenė. Intelligentai

Gale 19 amž. lietuvis imigran-

Marquette Road ir California Ave. sankryža su „The Lithuanian Plaza“ įkaba Chicagoje.

Granitinis Dariaus ir Girėno paminklas Marquette Parke, Chicagoje, Marquette Road ir California Ave. sankryžoje.

tas Chicagoj gaudavo atlyginimo apie 1.25 — 1.75 už 10 valandų darbo dieną; 1914 m. — industrijos darbininkas jau gaudavo 1.50 — 3.00 už dieną. Lietuviai daugiausia iš visų tautybių nuomodavo kambarius su maistu (borders); daugelis motėrų tokiu „borders“ būdiniu užsiimdavo. Daugiausia lietuvių dirbo skerdyklose („Armour“ — didžiausia buvo skerdyklų kompanija). Visą skerdyklų egzistavimą laiką Chicagoje, manoma, per jas perėjo apie 100.000 lietuvių darbininkų. Gal užtai rašytojas Upton Sinclair savo garsiajam veikalui „The Jungle“ buvo pasirinkęs veikėjais lietuvių šeimą. Skerdyklos darbininko buvo nežmoniškas darbas ir nežmoniškas gyvenimas.

I būnius lietuviai kibo labai pamažu, atsargiai. Pradžioj telkėsi į kooperatyvus: 1905 m. įsteigtas drabužių koop. „Žvaigždė“, 1916 m. — baldų koop., kuris iki 1920 m. labai išaugo (ir per 19 metų turėjo kas savaitę „Lietuvių radijo valandą“). Pavienių žmonių būnių nebuvo daug. Įvairių būnių 1910 m. buvo

priskaitoma iki 500 (į jų tarpe — 180 karčiamų, salūnų); o prieš pat depresiją — net 1,121 būnis (į jų tarpe — 300 maisto krautuvių). Stanley Balzekas pradėjo automobilų būnį; jo sūnus Stanley Balzekas — „Lietuvių kultūros muziejus“ įkūrėjas. Dan Kuraitis automobilų būnį pradėjo 1922 m. Atsirado ir lietuvių

Sv. Kryžiaus lietuvių parapilios bažnyčia Chicagoje, pati didžiausioji lietuvių bažnyčia Chicagoje, dail. Adolfo Valeškos viduje išdekoruota tautinių motyvais.

bankininkų: 1896 m. — Antano Olšausko bankas (A. O. leido laikraštį „Lietuva“), 1909 m. — Justino Mackevičiaus bankas. Seniausias lietuvių bankas (1898 m.) — Jono Tananevičiaus, kuris leido „Kataliką“. Jonas Bagdžiūnas — Bogden įsteigė banką 1906 m., J. Elias — Elijošius — 1908 m. Nuo 19 am. pradžios iki 1941 m. yra Chicagoj buvę 40 lietuviškų bankų. „Lithuanian Chamber of Commerce“ įsisteigė 1937 m. (Justinas Mackevičius, Juozas Varkala, Anthony J. Rudis, Stanley Balzekas, Aleks. Kumskis). Lietuvių teisininkų sąjunga įsisteigė Broniaus K. Balučio, Lietuvos ministerio, pastangomis.

Pradinį ir aukštesnį išsilavinimą lietuviai gaudavo seselių kazimieriečių akademijoj, kuri 1911 m. pradėjo darbą su 5 mokiniais ir 4 mokytojais. Toliau lietuviai lavindavosi (daugiausia) Valparaiso universitete (1872 m. ten įsisteigė mokykla, o 1906 m. — universitetas); tai jau aukštoji mokykla anglų kalba. Apie 95 proc. Amerikos lietuvių inteligentų Chicagoj yra baigę Valparaiso univ. (Jų tarpe — Petr. Daužvardis, Br. Balutis, Kaz. Pakštas, Pr. Šivickis ir kt.).

Mikas Petrauskas atvyko į Ameriką 1907 m. Kompozitorius, chorų vedėjas Antanas Vanagaitis 1924 m. Chicagoje įsteigė „Dzimdzi — Drimdzi“ vokalio grupę, kurią ypač rėmė Olis ir Bačiūnas. Su šiais menininkais labai išaugo muzikinis — teatrinis gyvenimas (kuris dar sustiprėjo 1923 m., atvykus Juozui Vaičiui, įsteigusiam teatro studiją). Taip kilo įvairūs menai: plito laikraščiai, žurnalai, nuo 1908 m. labai pagyvėjo ir knygų leidimas. Sporto klubai daugiausia veikė Vyčių organizacijoj.

Autorius gana daug vietos skyrė spaudos išsiskleidimui. Pačiu pirmuoju laikraščiu buvo „Zelmuo“ (1886 m., red. Jonas Grinys). Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Kunigų Sąjunga Pennsylvanijoj 1909 m. išleido „Draugą“ (Kun. A. Kaupas); 1913 m. „Draugas“ perkeltas į Chicago; nuo 1916 m. — perimtas lietuvių marijonų, nes ankstesni leidėjai nebeįsigalėjo finansškai.

Jaunajai kartai pradėjus nuvažiuoti ir užmiršti lietuvių kalbą, atsirado spaudos anglų kalba, bet lietuvių reikalams. Iki 1941 m., manoma, Chicagoj ėjo įvairių laikraščių ir žurnalo net 90. Įdomi ir knygų leidimo sta-

L. Dambriūno kalbinius raštus redaguoja Stasys Barzdukas

Lituanistas Stasys Barzdukas sutiko suredaguoti Leonardo Dambriūno kalbinius raštus. Du stambūs aplankai iš Washingtono jam jau pasiųsti į Clevelandą.

tistika: 1875 m. atspausdinta iš viso viena lietuviška knyga; o jau 1904 m., kai atvyko daugiau inteligentijos, — 550 knygų (Lalio žodynas, almanachai, net buvo manoma leisti Lietuvių Enciklopediją, kuriai redaguoti buvo pakviestas Kleofas Jurgelionis — Kaledų Kaukė).

Pagalba Lietuvai

Amerikiečiai lietuviai padėjo spausdinti knygas Tilžė, kurios slapčia buvo gabenamos ir platinamos po visą Lietuvą. Pirmo pasaulinio karo metu įsisteigė Tautos fondas, kuris, pvz. 1917 m. surinko 77,000 dolerių nuo karo nukentėjusiems Lietuvoje. Amerikiečiai surinko milijoną parašų, reikalaujant, kad prez. Wilsonas pripažintų „de jure“ Lietuvos nepriklausomybę; 1922 m. nusuntė į Kauną Laisvės varpą, 1919 m. surinko „bonų“ paskolą Lietuvai už 1,800,000 dolerių, rėmė Dariaus ir Girėno skridimą per Atlantą. Tautos fondas daugiausia, sakoma, pasidarbavo per parapijas; 1920 m. užsimojo surinkti net 5 mil. rinkliavą — paskolą Lietuvai. Visa tai darė jaunai ir seni; daugelis nebekalbančių lietuviškai vis tiek tebeturėjo sąmoningą Lietuvos reikalų supratimą ir visokiais savanoriškais darbais mėgino pagelbėti savo tėvų gimtinei.

Reikia pasidžiaugti autoriaus kruopščiu medžiagos surinkimu ir metodu su jos išdėstymu knygoje. Visos kultūrinės, socialinės, tautinės, psichologinės sritys paliestos, net jų prieštarsys pagvil-dentos. Knyga ne tik plačiai informuojanti, bet ir pagaujanti jausmus; tartum ne vien skaitai, o vėl išgyveni tuos imigrantų vargus ir jų džiugius pasisekimus bei jų nusivylimą, pradėjus jauniems gana sparčiai tirti „tautų katilė“, amerikiečių platybės.

Norėtųsi kvestionuoti autoriaus rašymą mūsų tikrinių dail-tavardžių: Kovno, Suvalkai, Vilno... Kodėl? Ar ne geriau būtų palikti originalūs miestų vardai: Kaunas, Vilnius, kaip autorius daugelį organizacijų ar laikraščių vardų skliausteliuose rašo lietuviškai. O jei rašo visur Lithuania ir jei nori angliškai pavadinti miestus, tai kaip iš tikro būtų angliškai Vilnius, Kaunas ar Suvalkai? Kovno ir Vilno mums buvo įprasta girdėti tikrai iš slavų ir žydų; šioje knygoje taip rašomas mūsų sostinės ir laikinosios sostinės vardas rėžia akį ir ausį.

Be puikių, meniškų kun. Algimanto Kezio, S.J., nuotraukų, gale knygos yra patrauklių Chicago architektūros fotografijų Eugenijaus Būteno.

Si knyga yra tikrai puiki dovana visiems lietuviams ir jų pažįstamiems amerikiečiams ar šiaip angliškai skaitantiems draugams.

Kadangi dalis temų ten kartojasi, beruošiant spaudai turėtų kiek sumažėti. Į aplankus neįeina tie kalbiniai straipsniai, kuriuos L. Dambriūnas rašė „Lietuvių Enciklopedijai“.

Keli kiti L. Dambriūno palikti aplankai liečia jo straipsnius kultūrinėmis, politinėmis ir kitomis temomis.

Algirdo Landsbergio vakaras Washingtono

Vasario 26 d. įdomiai ir nuotaikingai praėjo rašytojo Algirdo Landsbergio literatūros vakaras Washingtono. Jį surengė Kristijono Donelaičio vardo lituanistinė

mokykla. Rašytojas skaitė ištraukas iš savo dramų ir pabaigai novelę, visa tai palydėdamas smagiais, įžvalgiais ir taigiai gudrais komentarais — net tikėtai apie savo kūrybą, bet ir apie publikos įvairius tipus. Pasisakė rašęs romaną, bet vis dar neprieinąs prie galo. Apie Landsbergio kūrybą trumpą žodį tarė A. Vaičiulaitis.

Vakaras turėjo dar dvi kitas dalis. Senovines lietuvių liaudies dainas su meile ir įsijautimu padainavo Elenutė ir Jurgis Bradūnai — su tinkamais paaiškinimais. Toje pat salėje veikė Vidos Krištolaitytės naujausių paveikslų paroda. Apie jos kūrybą žodį tarė Dalė Lukienė.

DR. K. G. BALUKAS

Akušeris ir motėrų ligos Ginekologinė Chirurgija. 6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446 Jei nerasite, skambinti 574-9004 Pirmą ligonius pagal susitarimą.

DR. VL. BLAZYS

PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS Marquette Medical Center 6133 So. Kedzie Avenue. Val.: pirm., antr., ketvirt., šešt., nuo 1 iki 3 val. Pagal susitarimą. Ofiso telef. WA 5-2670. Rezid. tel. WAlbrook 5-3048.

Tel. ofiso HE 4-5849; rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2434 West 71st Street Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 1:00 - 5:00 val. popiet. treč. ir šešt. tik susitarimą.

Dr. Jonas G. BYLA-BYLAITIS

GALVOS IR STUBURO LIGOS 2858 West 63rd Street Chicago, Illinois 60629 Tel. — 476-3409 Valandos pagal susitarimą

Dr. Ant. Budoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS 2709 West 51st Street Tel. — GE 6-2400 Val.: pagal susitarimą: pirm., ir ketv. 1-4 ir 7-9; antr., ir penkt. 10-4; šešt., 10-3 val.

Ofis. tel. 735-4477; Rez. 246-2839

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE Specialybė — Nervų ir Emocinės ligos. CRAWFORD MEDICAL BLDG. 6449 So. Pulaski Road

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Tel. — BE 3-5893 Specialybė Akčių ligos 3907 West 103rd Street Valandos pagal susitarimą

Ofis. tel. — FR 8-2220

DR. JANINA JAKSEVIČIUS

JOKEŠA VAIKŲ LIGOS 2856 West 63rd Street Pirm., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val. v. k. Šešt., nuo 1 iki 4 val.

Ofis. PO 7-0000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3844 West 63rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS

DERMATOLOGJA CHIRURGIJA 5214 No. Western Avenue 1002 No. Western Avenue Tel. atstoma 12 valandų 489-4441 — 561-4605

Jei neturite, skambinti 652-1381

DR. FERD. VYT. KAUNAS

BENDROJI MEDICINA 1407 So. 49th Court, Cicero, Ill. Kasdien 10-12 ir 4-7 Iškyrus treč. ir šeštad.

Tel. ofiso ir buto: OLYmpe 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1443 So. 50th Ave., Cicero Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškyrus trečiadienius. Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REfance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

Lietuvis gydytojas 3925 West 59th Street Val.: pirm., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 12-4 val. popiet ir 6-8 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS SPECIALISTE MEDICAL BUILDING 7156 South Western Avenue. Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet. Ofis. tel. RE 7-1168, rez. 239-2919

DR. J. MESKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė vidaus ligos 2454 West 71st Street 71-08 ir Campbell Ave. kamp. Val.: pirm., antr., ketvirt., ir penkt. 3 iki 7 v. p. p. Tik susitarimą.

OPTICAL STUDIO

VIOLETA KAROSAITĖ 7051 So. Washenaw — Tel. 778-0766 Pritaikomi akiniai pagal gydytojų receptus. Didelis akinių rėmų pasirinkimas. Val.: pirm., antr., penkt. 10-5:30. Ketv. 1-3 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p. Trečiadienis uždaryta.

Tel. — 232-4356

DR. ROMAS PETKUS

AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA Ofis: 111 NO. WABASH AVE. 4300 NO. CENTRAL AVE. Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS

(Kalba lietuviškai) OPTOMETRISTAS Tikrina akis. Pritaiko akinius ir „Contact lenses“ 2618 W. 71st St. — Tel. 757-5149 Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA 2856 W. 63rd Street Val. antr., nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare Ofis. tel. 776-2880, rezid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS Adresas 4255 W. 63rd Street Ofis. telef. RE 5-4410 Residencijos telef. GR 6-0617 Ofis. val.: pirm., antr., ketvirt., nuo 1:00 iki 3:00 val. popiet

Ofis. tel. HE 4-3123, namų GI 6-6195

DR. V. TUMASONIS

CHIRURGAS 2454 West 71st Street Val.: pirm., antr., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — 15 anksčiau susitarus.

Tel. ofiso FR 6-6446

F. G. WINSKUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street Valandos: 1-4 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofis. tel. 538-3166; namų 381-3772

DR. PETRAS ŽILOBAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 6234 So. Narragansett Avenue Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 2-7; šeštadienis pagal susitarimą

Perskaityt „Draugą“, duokite jį kitiems.

LIETUVIŠKA MOKSLAINI
VILNIAUS AUSTRŲ VARTUS
PARAKVIJES
HAEC SCHOLA ERECTA EST
A.D. 1906.

Senosios lietuvių emigracijos vertžėms švieson liudininkė: Vilniaus Aušros Vartų parapilios mokykla Chicagoje akmeninė iškaba.

Prof. dr. Alf. Sennas užvertė savo gyvenimo knygą

JONAS PUZINAS

Skaudi žinia pasiekė mus — š.m. vasario 9 d. Ashforde, Connecticuto valstijoje, baigė savo gyvenimo kelį didis lietuvių kalbos tyrinėtojas ir nuostabus Lietuvos bičiulis prof. dr. Alfredas Sennas. Kadangi mano gyvenimo kelias bent kelias atvejais buvo susibėgęs su prof. Sennos gyvatos, plačiau viešeliu, todėl jaučiu pareigą supažindinti „Draugo“ skaitytojus su šio įžymaus kalbininko gyvenimu ir bent bendrais bruožais apžvelgti jo mokslinį įnašą į lietuvių kalbos tyrimų lobyną. Pateiksiu ir pluoštelį žinių iš savo prisiminimų.

Besiekiant mokslo Šveicarijoje

Alfredas Sennas (Alfred Senn) gimė 1899 m. kovo 19 d. Blotzheim, Elzase, rytinėje Prancūzijoje. Šeimai grįžus Šveicariją, A. Sennas lankė St. Galleno gimnaziją, kurią baigė 1918 m. įstojo į Friburgo universitetą. Čia studijavo germanistiką, lyginamąjį kalbų mokslą, graikų kalbą ir istoriją. Lyginamojo kalbų mokslo kurse teorškai supažino ir su lietuvių kalbos pagrindais. 1921 m. gegužės 15 d. gavo filosofijos daktaro laipsnį. Disertaciją nagrinėjo germanistikos skolinis — „Germanische Lehnwortstudien“ (I dalis išspausdinta Heideberge 1925 m., o II dalis — A. Voldemaro ir A. Smetonos redaguotose „Humanitarinių mokslų fakulteto raštuose“, t. II, 1927, p. 169-216). Friburgo universitete supažino su ten studijavusiais lietuvių (St. Šalkauskiu, K. Pakštu, Iz. Tamošaičiu, Pr. Raulinaičiu ir kt.), kurie A. Senną plačiau supažindino ne tik su lietuvių kalba, bet ir su aktualiais Lietuvos reikalais. Šveicarijoje A. Sennas artimai bendravo su J. Eretu, kuris, dirbdamas Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje, buvo suorganizavęs Eltą — Lietuvos Telegramų agentūrą. J. Eretas buvo tuo informacinės įstaigos direktorium.

A. Sennas Lietuvoje

Ir kai tik A. Sennas baigė savo studijas Friburge, 1921 m. birželio 14 d. buvo pakviestas dirbti Elton referentu. Padirbėjęs pusmetį, ėmėsi pedagoginio ir mokslinio darbo: 1922-1925 m. vadovavo „Pavasario“ sąjungos suaugusiųjų gimnazijai, tuo pačiu metu dar dėstydamas lotynų kalbą „Aušros“ gimnazijoje, 1922 m. spalio 14 d. pakviestas į Humanitarinių mokslų fakulteto Lotynų kalbos ir literatūros katedrą, kuriai vadovavo šveicaras Pranas Brenderis (Franz Brender). Tuo metu Lietuvos universitete dėstė net keli šveicarai: J. Eretas, botanikas K. Regelis ir germanistas G. Studerus. Lotynų kalbos ir literatūros katedroje A. Sennas dėstė graikų kalbą, lotynų autorius ir kalbą, graikų autorius ir kalbą, graikų kalbos istorinę gramatiką. 1924 m. rugsėjo 19 d. perėjo į K. Būgos vadovaujamą lyginamojo kalbų mokslo katedrą, kur skaitė ir kai kuriuos lietuvių kalbos kursus. 1924 m. gruodžio 1 d. mirus K. Būgai, A. Sennas išrinktas lyginamojo kalbų mokslo katedros vedėju. A. Sennui teko perimti ir K. Būgos skaitytus kalbotyrimus kursus: lietuvių kalbos istoriją, lietuvių kalbos fonetiką, dialektologiją, lyginamąją indoeuropiečių kalbų gramatiką, sanskritą, prūsų kalbą, bažnytinę senąją slavų kalbą. Tai katedrai vadovavo iki 1930 m. rugsėjo 1 d., kada, pasitraukęs iš universiteto, išvyko į JAV. Lyginamojo kalbų mokslo katedrą perėmė A. Sals, tik ką baigęs studijas Vokietijoje.

A. Sennas, išgyvenęs Lietuvoje beveik visą dešimtmetį, puikiai išmoko lietuvių kalbą, kuri, jam 1923

m. vedus lietuvių Mariją Vedlugaite, tapo ir šeimos kalba.

Pirmą kartą susitikau su prof. A. Sennu 1925 m. rudenį, kai įstojau į Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą. Pagrindiniu dalyku kaip tik buvau pasirinkęs kalbotyrą, todėl tuojau pat įsirašiau klausyti A. Sennos skaitomus kursus: įvairius specialius lietuvių kalbos kursus, sanskritą, gotų kalbą, graikų kalbą ir kt. Pastoviai A. Sennos studentų grupę sudarė šis penketukas: Kazimieras Alminauskis, Jonas Dumčius, Džidas Giedraitis, Macelis, Adolfas Nežabitauskis ir aš. Visi kartu išlausėme visus reikalaujamus dalykus 1929 m. žiemą.

Su A. Sennu mane siejo ne tikai darbas universitete, bet 1927 m. užsimezgė ir mūsų abiejų šeimų santykiai. Mūsų su žmona nuolat lankėmės p. Sennų šeimoje, kur augo dvi dukterys (Marytė ir Elfrieda), o p. Sennai buvo dažni svečiai mūsų kukliame studentiškame bute. Tie santykiai buvo kitokie, negu su mūsų ano meto lietuviams profesoriais, kurie mums studentams dažniausiai nebuvo prieinami iš arčiau: Kas gi čia lėmė? Viena, prof. Sennas tebuvo šešeriais metais vyresnis už savo studentą, o antra — jis atsidūrė iš Vakarų kitokią profesoriaus ir studento tarpusavio santykių sampratą. Tą patį patyriau ir bestudijuodamas Heideberge, kur pagrindinio ir šalutinių dalykų profesoriai sukviesdavo pas save į namus savo klausytojus pakliam užkandžiu, vynui ar alui. Tie pasisvečiavimai turėjo ir labai teigiamą savybę — įpareigojo studentus dar daugiau pasispausti. Juk gi būtų nepatogu kokiame „atsilikėliui“ semestro gale pasirodyti vaišingoje profesoriaus šeimoje.

Tie nuostirūs ryšiai su prof. A. Sennu ir jo šeima išliko iki pat studijų pabaigos Lietuvos universitete. 1930-tieji metai mus išskyrė ilgam laikui: pats 1930 m. balandžio pabaigoje išvykau Heidelbergą studijuoti archeologijos, o prof. A. Sennas tuo pačiu metu rudenį atsisveikino su Lietuva ir išsikėlė Amerikon.

A. Sennas Amerikoje

A. Sennas jau Lietuvoje buvo tinkamai pasiruošęs moksliniam darbui, todėl ir Amerikoje greitai

Prof. dr. Alfredas Sennas (1899. III. 19 — 1978. II. 9)

išliko. Pradžioje vienerius metus dirbo Yale universitete (New Haven) kaip Sterling Research stipendininkas, o 1931 m. buvo pakviestas į Wisconsin universitetą Madisone, kur buvo germanų filologijos ir lyginamojo kalbų mokslo katedros ordinarinis profesorius. Čia A. Sennas dėstė ir lietuvių kalbą. Su Wisconsin universitetu tiek susigyveno, kad 1937 m. universitetui padovanojo savo turtingą biblioteką. Čia profesorijauja ir jo sūnus Alfredas Erichas, 1932 m. gimęs Madisone.

1938 m. A. Sennas persikėlė į Pennsylvania universitetą Philadelphiaje, kur buvo germanų kalbų profesorius, 1944-1946 m. germanų kalbų skyriaus vedėjas, o 1946-1947 m. — kalbotyros katedros vedėjas. 1947 m. A. Sennos pastangomis įsteigtas Slavų ir baltų studijų skyrius, kurio vedėju buvo iki 1965 metų, kada, sulaukęs 65 m. amžiaus, turėjo iš tų pareigų pasitraukti, pasilikdamas dėstyti dar iki 1969 m. Slavų ir baltų skyriui sustiprinti 1947 m. A. Sennas persikvietė iš Vokietijos prof. V. Krėvę ir prof. A. Salį. Šiame skyriuje mokslus baigė 10 jaunų kalbininkų (ir literatų), iš kurių daktaro laipsnius gavo: kun. V. Jaskevičius, K. Ostrauskas, W.R. Schmalstieg, Br. Vaškevičius ir kt. A. Sennos mokinių buvo kalbininkas dr. A. Klimas.

Likimo buvo lemta vėl susitikti ir drauge dirbti su A. Sennu. Karo

audros išbėgė mus iš savosios tėvynės, kuriai pradėta atsiliepti už įgytąjį mokslą. Su pabėgėlių banką atsidūrėme Vokietijoje, kur nuo 1946 m. teko dirbti Pabaltijo universitete Hamburge (vėliau Pinheberge). Prasidėjus emigracijai, dailrytasi geradarių, kurie parūpintų darbo ir buto garantijas JAV. Besiruošdamas vykti į JAV, jau 1948 m. rugsėjo 25 d. kreipiausi į prof. A. Senną, teiraudamasis, ar negalėtų parūpinti kokį nors darbą. Pažadėta patiekti darbo universitete ar muziejuje. Apsidžiaugta ryšių užmezgimu. 1948 m. spalio 25 d. A. Sennas laiške tarp kita ko rašoma: „Mano žmonai ir man buvo malonu gauti žinių apie Tamstą ir Tamstos šeimą. Mums būtų labai malonu, jeigu galėtumėm vėl draugauti, kaip kad būdavo dvidešimt metų atgal“.

1948 m. spalio 27 d. A. Sals jau konkrečiai pranešė apie A. Senną man parūpintą darbą: „Ir va prof. Sennas išleido vėl kitą laišką. Parašė angliskai, dviem egzemplioriais, kad kur prireikus galėtum pasinaudoti. Tai yra jau konkretus darbo pasiūlymas čia pat mūsų skyriuje prie jo ruošiamo etimologinio liet. k. žodyno ir gramatikos. Tą darbą ir aš pradžioje, atvažiavęs, dirbau 4 mėn. Atlyginimas 150 dol. mėn., žinoma, mažas, bet pradžiai užsikabinti vis jau šis tas“. A. Sals pasižadėjo parūpinti ir butą.

Ir 1949 m. spalio 13 d. su šeima atvykau Philadelphiajį. Geležinkelio stotyje mus pasitiko prof. A. Sennas ir nuvežė į A. Sals nuosavybę. Spalio 17 d. jau pradėjau darbą Pennsylvania universiteto Slavų ir baltų skyriuje. Deja, parama lietuvių etimologiniam žodynui pasibaigė 1950 m. liepos 1 d. Baigėsi ir mano darbas. Paliko sukaupta daug vertingos medžiagos etimologiniam žodynui. A. Sennas, būdamas labai užimtas su Lietuvių rašomosios kalbos žodyno redagavimu, savo sumanymą leisti etimologinį žodyną atsisakė. Tada C. Winterio universitetinė leidykla Heideberge 1955 m. pradėjo leisti prof. E. Fraenkelio etimologinį žodyną — „Litauisches etymologisches Woerterbuch“, kurio išėjo du tomai: I t. (A-Pr) 1962 m. ir II t. (Pr-Zv) 1965 m.

Pažymėtinas dar vienas bendras darbas su A. Sennu — tai įkūrinimas Laisvojo lituanistikos instituto Philadelphiaje. Būrys Philadelphiaje susitelkusių lituanistų, daugiausia buv. universiteto profesorių, 1950 m. įkūrė Laisvąjį lituanistikos institutą, kurio pirmininku išrinko A. Senną. Kitą instituto vadovybės nariu buvo: Leonardas Dambriūnas, dr. Marija Krassauskaitė, prof. Vincas Krėvė, dr. Vincas Maciūnas, dr. Jonas Puzinas, dr. A. Sals ir dr. Antanas Vasiliauskas. Institutas 1950 m. spalio 28-1951 m. gegužės 19 d. suruošė lituanistinius

kursus studentams ir visuomenei. Skaityta net 53 paskaitos iš lietuvių kalbos, literatūros, Lietuvos istorijos. Paskaitas skaitė visi pamėti instituto vadovybės nariai. Ir A. Sennas skaitė kelias paskaitas: „Lietuvių ir anglų kalbų giminingumas“, „Lietuvių kalbos kilmė“ ir „Lietuvių kalbiniai santykiai su kaimynais“. Institutas buvo numatęs išleisti savo darbų rinkinį, bet Amerikos Lietuvių profesorų draugijai 1951 m. vasario 17 d. nutarus steigti Lituanistikos institutą, Philadelphiaje institutas sustabdė savo veiklą.

Dar teko aplankyti p. Sennus Ashforde, Connecticuto valstijoje, kur jie buvo apsigyvenę šalia savo dukros Marijos, ištekusios už Amerikos lietuvių veikėjo Vinco Alksnio sūnaus.

A. Sennos mokslinis palikimas

A. Sennos didžiuliam moksliniam palikimui apžvelgti tektų skirti specialų straipsnį, kuriuo, tikiuos, pasirūpins mūsų kalbininkai (gana išsamią apžvalgą yra davęs dr. A. Klimas straipsnyje „Prof. A. Sennos dviguba sukaktis“, Aldai, 1964, Nr. 10, p. 435-441). Čia paminėsiu bent pačius svarbiausius darbus.

A. Sennos mokslinių darbų tematika įvairi. Štai temos tik lietuvių kalbos problematikai: lietuvių kalbos istorija, etimologija, žodyno sudarymas, veiksmažodžių aspektai, atematiniai veiksmažodžiai Mikalojaus Daukšos raštuose, skoliniai lietuvių kalboje, lietuvių kalbos tarmės, baltų kalbiniai santykiai su kitomis indoeuropiečių kalbų grupėmis (germanų, slavų), ypačiai baltų ir slavų santykiai. A. Sennui rūpėjo ir kiti lituanistiniai klausimai: pristorė, tautosaka, lietuvių literatūra. Nemažą dėmesį skyrė ir germanistikai: gatai ir jų kalba, gotų ir suomių santykiai, germanų skoliniai slavų kalbose ir t.t.

Be disertacijos apie germanistikos skolinis „Germanische Lehnwortstudien“, A. Sennas atskiromis knygomis išspausdino: Anthologia latina. Kaunas, 1922, 150 p. Tai „Spaudos Fondo“ išleistas vadovėlis gimnazijoms.

Kleina litauische Sprachlehre. Heidelberg, 1929, XI - 304 ps. - lietuvių kalbos vadovėlis svetimtautiems.

An Introduction to Middle High German (1937).

The Lithuanian Language. A. Characterization. Chicago, 1942, 49 p. Knygtė skirta žmonai Marijai Vedlugaitei - Sennienei. Tai trumpa lietuvių kalbos charakteristika, išleista 1941 m. Chicagoje įkurto ir dr. K. Pakšto vadovauto Lietuvių kultūros instituto.

Lithuanian Dialectology. Menash, Wis., 1945. Trumpa lietuvių dialektologija anglų kalba.

Handbuch der litauischen Sprache. Band II: Lesebuch und Glossar. Heidelberg, 1957 ir Band I: Grammatik. Heidelberg, 1966, 495 p. Tai rūpestingai paruoštas lietuvių kalbos vadovėlis, kurio skaitiniai ir žodynas išėjo 1957 m., o gramatika — 1966 m. II tomas skirtas A. Saliui už jo visokeriopą kalbinę talką. Ir pats A. Sennas laikė šį darbą bene svarbiausiu savo veikalais.

Storia della letteratura lituana, išsp. G. Devoto knygoje „Storia della letteratura baltiche“ (Milano, 1957, p. 299-428; antras leidimas: Firenze, 1969) — lietuvių literatūros istorija italų kalba.

The New College Multilingual Dictionary, 1967 — septyniakalbis žodynas, paruoštas kartu su E. B. Williams.

Vienas iš pačių didžiausių ir reikšmingiausių darbų — kirčiuotas lietuviškai — vokiškas žodynas „Woerterbuch der litauischen Schriftsprache“, išleistas C. Winterio universitetinės leidyklos Heideberge. Mintis tokiam žodynui leisti (Nukeita į 4 psl.)

Pogrindžio parodijos

Redakcijos pastaba. Okupuotoje Lietuvoje, šalia jau beveik periodinių pogrindžio leidinių, šalia begalės okupuotų ir sistemų pajunkiančių anekdotų, sklinda taipgi okupuotai patalikuojančios postus piekiančios parodijos. Parodijų autoriai jauni žmonės — studentai. Šiuo metu mus yra pasiekę tokie poetinių parodijų pluoštai. Jas čia pateliname ir mūsų skaitytojams. Tai gana pažintinis medžiaga, rodanti tarykčio lietuviško jaunimo santykį su tais rašytojais — poetais, kurie savo gyvenimo sąskaitos batalizavę pavergėjų. Pirmenybė ir čia tebėra Mielėlaičiui.

IR JIESKAU SAVĘS...

Pagal Eduardo Mielėlaičio knygos „Aleliumai“ 462 puslapį

Aš atvykau į Maskvą — į Mėlų komunistinio Jieškoti įvėpimo...
Ir draugo Lenino paklausti —
Ar jis man pasakyti negalės,
Kodėl jo mokslu auklėtas žmogus —
Išsina gyvūnys, —
Su siela, perskelta į dvi dalis.

Kada pirmasis Aš praranda viltį
Dėl kokių nesėkmių, —
Antrasis Aš jam rodo ūtį
Ir, kaip enkavedistas piktas,
Ar kaip lietuviškas niekėlis stribas,
Jį griežia už gerklės.

Pirmasis Aš, kai skundžiasi vargu,
Sovietiška kalėjimais
Ir jų piktais sargais,
Antrasis Aš pasiūlo jam ką kitą:
[ranką brūkta jam naganą,
Kuris visas sielas išgano,
Dar pažada Katiusos meilę vieną kitą,
Ir liepia apkabinti Maskvą,
Kaip Faustui Margaritą.

Suprask dabar — kodėl lietuviškas poetas
Dainuoja meilę šitai Maskvai,
Rimuoja Kubą, Andų kalnus, Olgę,
Tik ne žodėlio apie Pravienskių,
Raimių miškelį, krūviną Cervinę.
Suprask, kodėl Maskvos apvaizduotas
Kareiviškas kaimo bernaitis,
Komunistas, poetas maskoliškas idiliu,
Eduardas Mielėlaičis
Lenino dar neapvėjęs.

ECCE HOMO

Pagal Eduardo Mielėlaičio knygos „Aviaekizai 187 puslapį

Aš mačiau, kaip Maskvoje
Sovietų damos kurtizanos
Ir grafiškos šokėjos — valerinos,
Su karininkais ir enkavedistais,
Su agitatoriais veltėdžiais
Ir naujienos priešiniais — partiniais
Komunistais, poromis susispausinė,
Paupius vaikėto...
Ir mačiau, kaip jų mašinos —
Moskvičiai, Volgos ir žigūnai,
Su Lenino palaime,
Po Maskvą žiūja.
Ir kaip vėliau, naktiniuose klubuose,
Armėnišką konjaką ar gruzinišką šampaną
Tik pat paryčių mėgėna...

Aš mačiau, kaip prie Janistėjau,
Prie Dūdnos ir Igarkos,
Pavargę darbo vergų rankos,
Tik saulei vos prašvitus,
Ragstus į upę nešė, vilko, rito.
Ir dabar dar juos matau
Filmoje savų alyu ekranu,
Kaip jie kankinami rankom,
Kaip nuplakto Kristaus,
Ragstą po ragsto
Neša, veikia ir rita,
Sibiro saulei telkiant
Iš ryto.

Ir bėga ir teka ten Sibiro laikas,
Kaip žaltas, ramus Janistėjus:
Su juo pateka saulė,
Su juo eina vargo kolonos
Su juo atsikrenda Sibiro vėjas,
Su juo nuo kalčio numirėta žmonės.
Su juo ateina barakų mėgėjas,
Su juo skieletas atkasa eniegas.
Su juo gūtinė virš kaukolės išleisus
Kūji ir piaučių laiko.
O stepių vėjas, tarai padėjęs,
Ecce Homo,
Svilpdamas šaulia
Ir šaulia...

Grupė intelektualų Lietuvių katalikų mokslo akademijos šeštajame suvaizime Fordham universitete, New York, 1964 metais. Iš kairės į dešinę: kun. dr. T. Narbutas, vysk. Pr. Brazys, kun. dr. V. Jaskevičius, prof. Alfredas Sennas, kun. dr. J. Valnora, kun. dr. V. Cukuras ir muzikas prof. V. Maželis.

Alfredas Sennas užvertė savo gyvenimo knygą

(Atkelta iš 3 pusl.)

kilo dar 1923 m., A. Sennui bedirbant drauge su K. Būga. Vėliau partit, kad ir Bazilio bei Neuchatelio univ. prof. Max Niedermannas taip pat planavo leisti tokį žodyną. Į darbą dar pakviestas ir Lietuvos universiteto docentas F. Brenderis. Ir visi trys šveicarai kalbininkai ėmėsi ruošti žodyną. Jie visi buvo susipažinę su lietuvių kalba. M. Niedermannas lietuvių kalbos mokėsi pas Paryžiaus universiteto prof. A. Meillet ir jau 1901 m. Bazilio universitete skaitė kalbotyrinį lietuvių kalbos kursą. Kai A. Sennas supažindino M. Niedermanną su Friburgo universitete studijuojančiais lietuviu, jis ėmė dar labiau gilintis į liuanistines studijas. Be to, jis susidomėjo Lietuvos laisvės atgavimu ir tapo tikru Lietuvos reikalų gynėju. Lietuvoje M. Niedermannas aplankė K. Būga, J. Jablonskį ir dar pas juos mokėsi lietuvių kalbos. F. Brenderis jau 1914-1915 m. studijavo lietuvių kalbą pas M. Niedermanną. Taigi, visi trys kalbininkai jau seniai buvo pažįstami ir visus juos siejo bendras tikslas — leisti lietuvių rašomosios kalbos žodyną. Pirmas žodyno sąsiuvinis išėjo jau 1926 m. Tačiau A. Sennui išsikėlus Ameriką, žodyno leidimo darbas labai sulėtėjo: I tomas (A-K) išėjo tik 1932 m. 1938 m. mirus F. Brenderiui, toliau žodyną redagavo A. Sennas ir M. Niedermannas. Nuo II tomo 16 sąsiuvinio (p. 449) žodyno redakcijai pakviestas A. Salys.

Vinco Krėvės laidotuvis: profesorų garbės sargyba prie karsto Sv. Kazimiero bažnyčioje, Philadelphiaje 1954. VII. 11. Iš kairės į dešinę: prof. A. Sennas, dr. J. Puzinas, dr. V. Maciūnas; priekyje — dr. A. Salys, prof. A. Jurskis ir dr. A. Vasilauskas.

Ir II tomas (L-Pa) pasirodė 1951 m. Mirus M. Niedermannui (1954 m.), žodyną baigė A. Sennas su A. Salium: III tomas (Pe-Sk) išėjo 1957 m., IV tomas (SI-T) — 1963 ir V tomas (U-Z) — 1963 m. Tai didžiausias ir geriausias lietuviškasis vokiškas žodynas, kokį mes ligi šiol turime.

Išskirtinas dar vienas didžiulis A. Sennos nuopelnas lyginamajai kalbotyrai — patikrinimas ir papildymas lietuviškosios medžiagos, plačios apimties kalbotyriniuose žodynuose: A. Walde ir J. Pokorny "Vergleichendes Woerterbuch der indogermanischen Sprachen" (3 tomai, 1926-1952); S. Feist "Vergleichendes Woerterbuch der gotischen Sprache" (1939) ir C.D. Buck "A

Dictionary of selected Synonyms in the principal Indo-European Languages" (1949).

A. Sennas yra bendradarbiavęs daugelyje mokslo žurnalu. Paminėsiu tik svarbesnius: "Tauta ir Žodis", "Humanitarinių mokslų fakulteto raštai", "Soter", "Studi Baltici", "Journal of English and German Philology", "Lietuva" (1939) — 1941 m. J. Tysliavos Brooklyne leistas žurnalas, "Language", "Slavic Studies", "Polish Institute of Arts and Sciences in America", "Slavonic and East European Review", "American Slavic and East European Review", "World Literature" ir kitur.

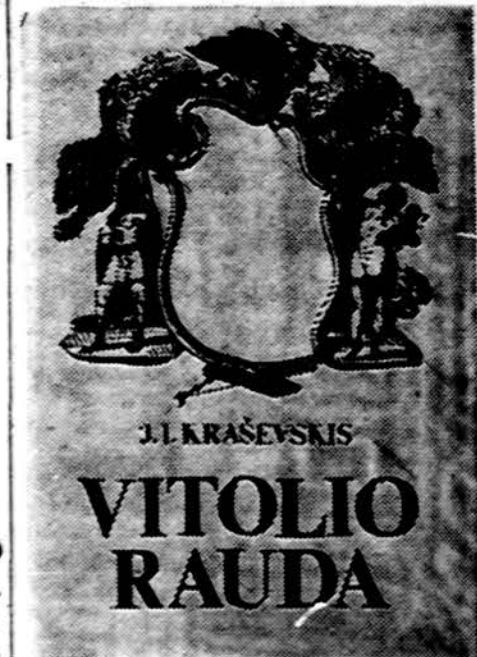
A. Sennas priklausė daugeliui kalbotyrinių organizacijų, kai ku-

rioms jis ir pirmininkavo, pvz.: JAV slavų ir Rytų Europos kalbų mokytojų sąjunga (1948), Vokičių kalbos mokytojų sąjunga (1956-1963), Tarptautinei slavistų sąjungai (1960-1963). Villanova universitetas Philadelphiaje jam suteikė garbės daktaro laipsnį. Pagerbė jį ir lietuvių mokslo institucijos: 1964 m. Lietuvių katalikų mokslo akademija pakėlė A. Senną nariu mokslininku, o 1975 m. gegužės 12 d. Lituanistikos institutas jį išsirinko garbės nariu.

Savo gausiais darbais A. Sennas yra didžiai nusipelnęs lietuvių tautai. Mirus A. Sennui, lietuvių tauta neteko ne tik kruopštaus lietuvių kalbos tyrinėtojo, bet ir nuosirdaus bičiulio.

mas Mickevičius, iš istorinės Lietuvos. "Vitolio rauda" gyvai domėjosi ir 19 amž. pabaigoje užsiliepanojęs lietuvių tautinis atgimimas. Lietuviškoji tema čia jaudino lietuvių tautines ambicijas, net įtakoją ano meto lietuviškąją raštiją. Dabar parūpintas ir išleistas naujas poemos vertimas bus taipgi malonus skaitymas romantikos mėgėjams, o lietuviškoji mitologija bus taipgi ne vienam arti širdies.

• PASAULIO LIETUVIS, 1978 m. vasario mėn., Nr. 38-102. Leidinys Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Redaguojas Bronius Nainys, 6804 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Administruoja Stasys Dziugas, 7240 S. Mozart St.,

• J. I. Kraševskis, VITOLIO RAUDA. Vertė Povilas Gaučys. Su autoriaus portretu, 50 Vinco Smakausko medžio raizinių ir dviem originaliais tituliniais puslapiais. Išleido prelatas Juozas Karalius. Meninė priežiūra V. O. Virkau. Kalbą žiūrėjo Pr. Razminas. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje — 6 dol., gaunama ir "Draugo" 1977 m. Knyga 286 psl., kaina 60c.

Tai 19 amž. romantiškojo lenkų literatūros periodo autoriaus J. I. Kraševskio poema, sukurta, naudojant lietuviškosios mitologijos motyvus ir dar gerokai paties autoriaus išmone juos pagraizinant. Autorius buvo kilęs, kaip ir didysis lenkų literatūros romantikas Ado-

mas Mickevičius, iš istorinės Lietuvos. "Vitolio rauda" gyvai domėjosi ir 19 amž. pabaigoje užsiliepanojęs lietuvių tautinis atgimimas. Lietuviškoji tema čia jaudino lietuvių tautines ambicijas, net įtakoją ano meto lietuviškąją raštiją. Dabar parūpintas ir išleistas naujas poemos vertimas bus taipgi malonus skaitymas romantikos mėgėjams, o lietuviškoji mitologija bus taipgi ne vienam arti širdies.

Chicago, IL 60629. Spaudžia "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata — 3 dol. Laikraščio vedamasis: "Arčiau prie okupuotų brolių". Kiti įdomesni akcentai: Stasys Barzdukas "Krupavičius ir Bendruomenės šališkumų padarė"; dinamiški ir konkretūs jaunimo puslapiai; III Mokslo ir kūrybos simpoziumo nuotraukų montažas ir kt.

• MOSŲ ŽANIOS, 1978 m. kovo mėn. 5 d. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoj biuletenis. Redaguoja A. Saulaitis, S.J. Administruoja P. Kleinočas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Siunčiant leidinį paštu, bent 5 dol. metams.

Leidinyje tekste ir nuotraukose atspindi plati Chicago lietuvių veikla, besisukanti apie Jaunimo centrą. Tačiau kartais nuokama ir toliau: šį kartą net į Australiją.

• GYVOJI EVANGELIJA. Surinko medžiagą Kostas Burbulis. Išleido "Rūta", Hamiltone, Kanadoje, 1977 m. Leidinys 348 psl. iliustruotas nuotraukomis, kaina nepažymėta. Tai religinio pobūdžio knyga, tačiau turi ir kultūrinės bei istorinės reikšmės, liečiant Mažosios Lietuvos surinkiminius ir lietuviškąją surinkimų praeitį.

A. TVERAS
LAUKODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir Tiekimas
2046 W. 60th Street — Tel. EE 7-1941

LADIES AND GENTLEMEN!
Hair formula JIB is Patented-Guaranteed in Switzerland and is Registered in USA, Canada, Europe. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, strengthening HAIR, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR. Using JIB you will never be BALD or GREY. 100% Guaranteed. Listed in Drugist, Red-Blue Book, Drug-Chemist Order STRAIGHT JIB LAB.: J & J, 3857 W. 60th St., 1640 W. 47th St., 80th Ave. & 14th St., Chicago, IL 60629. JIB Medicine Liquid 1 oz. week supply — \$4.00. Money Order postpaid Send Today JIB LABORATORY, 1487 So. 40th Ave., CHICAGO, ILL. 60640

MŪSŲ KALBA

Atmintinai ir mintinai

Kadaise, dar jaunystės me- vyksmas", pvz.: apakaičiuoti ta, lietuvių kalbos mokytojas mums liepdavo kai ką išmokyti ir atmintinai — eilėraštį, pasakėčia, kokią nors kalbos taisyklę ir kt. O aritmetikos mokytojas versdavo skaičiuoti ne tik raštu, bet ir mintinai — sudėti ar atimti, dauginti ar dalyti. Supratom, kad savo reikšmę atmintinai skiriasi nuo mintinai. Bet dabar jau, pasak patarės, kiti metai, kiti lapai. Net ir mokykliniame vadovelyje viena autorė savo "Pastabose" šitaip rašo: "Klasėje pabrėžtinai ne gramatikos taisyklių išmokymas mintinai, bet jų supratimas ir pritaikymas kalbant bei rašant". Taigi iš šio vadovėlio dabar žodį mintinai netaikytina reikšmę vartoti mokyklis ne tik mūsų mokiniai, bet turbūt ir mokytojai, nes "Autorės pastabos" visų pirma jiems ir skiriamos. Vargu bau ateis kam į galvą mintis, kad vadovėlis galėtų klaidinti, kad reikėtų dar pažiūrėti, pavyzdžiui, į mūsų kalbos žodyną (ar visi mokytojai kokį žodyną turi?). Žodynai prieviksmi atmintinai sieja su būdvardžių atmintimis "iš atminties sakomas" (plg. atmintis "atmintinomis galia"), pvz.: atmintinai išmokyti ("Lietuvių kalbos vadovas"), jis eilėraštį atmintinai moka. ("Dabart, lietuvių kalbos žodynas", II leidimas) ir kt., o prieviksmi mintinai — su būdvardžių mintimis "sprendžiamas vien mintimis, ne raštu" (plg. mintis "mąstymo

Stasys Barzdukas

SPAUDOS RIKTŲ ATITAIKYMAS

Savo straipsny "Vis dėlto painiavai pritarti negalima" ("Draugas", 1978 vasario 25 d. II d.) radau dešimt spaudos riktų: praleisti keli kableliai, vienoj vietoj praleistos kabutės antraštės pradžio, iškritęs žodis dirbdav-o, iš kurio padaryti dirbdavęs, dirbdavus, V. Augulytės straipsnio antraštės žodis kaitoniškas pakeistas žodžiu kaitoks ir kt. Matyt, mūsų sąly-

Stasys Barzdukas

EKSKURSIJOS I LIETUVĄ 1978 METAIS!!
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
Isteigta 1959 m.
9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643
Tel. — (312) 238-8787

6 VIENOS SAVAITES KELIONES:

- # 1 — gegužės mėn. 1 d.; # 2 — gegužės mėn. 8 d.;
- # 3 — gegužės mėn. 14 d.; # 15 — rugsėjo mėn. 25 d.;
- # 16 — spalio mėn. 9 d.; # 17 — spalio mėn. 16 d.

DVIJŲ SAVAIČIŲ KELIONES:

- # 4 — birželio mėn. 12 d. (Vokietija);
- # 5 — birželio mėn. 18 d. (Roma);
- # 6 — birželio mėn. 26 d. (Leningradas);
- # 7 — liepos mėn. 2 d. (Roma);
- # 8 — liepos mėn. 10 d. (Sveicarija);
- # 9 — liepos mėn. 17 d. (Paryžius);
- # 10 — liepos mėn. 24 d. (Ryga-Leningradas);
- # 11 — liepos mėn. 31 d. (Leningradas);
- # 12 — rugpjūčio mėn. 7 d. (Sveicarija);
- # 13 — rugpjūčio mėn. 14 d. (Paryžius);
- # 14 — rugsėjo mėn. 4 d. (Ryga-Leningradas);
- # 15 — gruodžio mėn. 20 d. (Katalėnė)

Dėl kainų ir platesnį informaciją kreipkitės į American Travel Service Bureau! Visos ekskursijos apima Kauną ir Trakus. Visos skrenda su palydovu. Taipgi parduodame pagilintus skridimus (čarterius) į Londoną, Frankfurtą, Zūrichą, Varsuvą, Havajus, Las Vegas ir kitur.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS.
Nuomoma, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums
patarnavimas.
Phone — 581-4111
5610 S. Pulaski Rd., Chicago

JEI JOS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS I LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS
USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)
VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019
TEL. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, pasiekimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigos, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI:

Allentown, Pa. — 128 Tighman Street	435-1694
Baltimore 31, Md. — 1828 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	633-0080
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	886-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2006 West 69 Street	825-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1885 West 47 Street	576-6785
Cleveland 13, Ohio — 1628 Euclidworth Avenue	771-6886
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campus Avenue	365-6780
Hastings, Mich. — 11538 Jos Campus Avenue	365-6740
Hartford 4, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	246-2345
Los Angeles 4, Calif. — 139 So. Vermont Avenue	386-6530
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	474-1540
New York 3, N. Y. — 324 E. 9 St.	478-7430
Miami Beach, Fla. 33139 — 1201 17 St.	306-673-5220
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	760-4307
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 Black Canyon Hwy.	682-642-6770
Railway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-6000
Silver Spring, Md. — 1082 Kennel Ave.	301-680-4464
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 615 Marcellus Street	478-6746
Woodhaven, Queens, N. Y. 11421 — 80-14 Jamaica Ave.	266-5330

NAUJI SKYRIAI:

LAKEWOOD, N. J. 06701 — 234 Second St.	363-0494
HERKIMER, N. Y. — McKENNA RD.	315-686-3939

Nauji leidiniai

• 98 EILERASČIAI, Tomas Venclova. Išleido Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas 1977 m. Knygą apipavidalino Henrieta Vepšienė. Tiražas 1000 egz. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, 3001 West 59th St., Chicago, IL 60629. Library of Congress Card Number: 77-93796. Knyga kietais viršeliais, 140 psl., kaina — 6 dol., gaunama ir "Drauge".

Tai pirmoji Tomo Venclovos knyga laisvajame pasauly, iš-eivijoje. Iš autoriaus įvado su-žinome, kad kone šimtinė kny-gos eilėraščių apima jo 1956-1976 metų kūrybos laikotarpį. Pirmąjį knygos skyrių ("Achi-lo skydas") sudaro daugiausia pastarojo meto eilėraščiai. Ant-rasis skyrius ("Kiti eilėraščiai") yra įvairių laikų poezija, pra-dedant paties ankstyviausiais Tomo Venclovos posmais. Jie tačiau didžia dalimi nebuvo spausdinti cenzūros sumeti-mais.

Tomo Venclovos poezija — aštrios minties ir labai konst-ruktyvios formos simbiozė. Tai ne mūsų labiau įprasto liau-dinio pobūdžio, o daugiau inte-lektualinio, miestietinės kultū-ros klando apraška. Šiuo savu veidu ji yra reta naujiena šian-dieninėje mūsų poezijoje. O vis dėlto artima širdžiai tuo, kad visomis savo potekstėmis ir metaforomis atliepia skaudžią dabarties pasaulio situaciją, kurioje tiek maža nerūpestin-go džiaugsmo, o tiek daug liki-minio rūpesčio:

Prie slenkčio jaučiai

Nebus išmintin, nei šlovės,

Bet Viešpatin pakaks

Jei nusilenks viena

Už lango gurgždanti pušis —
Pasaulio skliautas ir ašis,
Ir bus palaimintas lopšys
Ir židinio liepsna.

Per oro brūkšnį nuo akių
Drauge su kūdikiu žengiu
Netaisyklingu ir baugiu
Alsavimo šlaitu,
Girdžiu, įsimenu, skubu
Ir nežinau, su kuo kalbu —
Su nepažįstančiu ribų
Ar su šviesos ratu (24-25p.)

• J. I. Kraševskis, VITOLIO RAUDA. Vertė Povilas Gaučys. Su autoriaus portretu, 50 Vinco Smakausko medžio raizinių ir dviem originaliais tituliniais puslapiais. Išleido prelatas Juozas Karalius. Meninė priežiūra V. O. Virkau. Kalbą žiūrėjo Pr. Razminas. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje — 6 dol., gaunama ir "Draugo" 1977 m. Knyga 286 psl., kaina 60c.

Tai 19 amž. romantiškojo lenkų literatūros periodo autoriaus J. I. Kraševskio poema, sukurta, naudojant lietuviškosios mitologijos motyvus ir dar gerokai paties autoriaus išmone juos pagraizinant. Autorius buvo kilęs, kaip ir didysis lenkų literatūros romantikas Ado-

Kultūriniai pagrėbštai iš Anglijos

Menininkus smaugia mokesčiai

Nemaža piniginesnių Britanijos rašytojų, dailininkų, kino aktorius, muzikų ir kitokių profesionalų, kurių darbas nesieja jų pastoviai sėdėti savo krašte, gyvena svetur — Prancūzijoje, Italijoje, Graikijoje ar kur nors Bahamuose. Kai būna reikalingas parvažiuoti į gimtąjį kraštą, jie nesivaržo — sugrįžta, bet pabūna nuolat žiūrėdami į kalendorių, kad nepasivėluotų įsėsti į paskutinį lėktuvą ar laivą. Vėją juos iš savo krašto dideli mokesčiai, taip, ne vienas jų atvirai sako: myli jis savo kraštą, bet nepriimtina mokesčių našta, kuri kitur žymiai lengvesnė. O į kalendorių dairo si parvažiavę, kad nesuėitų laikas, kada mokesčių inspektorius turės teisę pradėti kabintis.

Piniginesniuosis laisvųjų profesijų žmonės iš tikro kamuoja mokesčiai. Tegu dailininkas ir ilgesnį laiką gyvena iš kokių nors smulkių pajamų, o tegu tik jis parduoda iš karto ar tuojau vieną po kito kelis paveikslus ar vieną už didesnę sumą, mokesčių inspekcija nurės jam ne mažiau kaip 40 procentų. Inspekcijai visiškai vis tiek, kad tu ligi tol vertėsi smulkiosiomis sumomis ir gal vėl ilgesnį laiką turėsi gyventi iš to, ką tą kartą paėmei.

Jei šiaip dar vidutiniskai turėjai dirbti ir didesnė suma už paveikslus yra tik priedas, tai nužers nebe 40 procentų, bet žymiai daugiau.

Ypač gaudžiai jie skundžiasi dėl pajamų mokesčių, kuris nūlapamas už valstybinės Mėno tarybos paskirtą sumą ir už premijas.

Turį britai tokią Mėno tarybą, kurios biudžetą kasmet sudaro keletas milijonų svarų. Iš tų sumų remiami teatrai, meno galerijos, bent keliasdešimt tūkstančių paskirstoma ir menininkams suselpti, kai nusprendžiama, kad jų darbas vertas ir kad jis be tokių pašalpos negalės būti atliktas. Pajamų mokesčiai išreikalamas ir nuo tokių sumų. Sako, valdžia viena ranka duoda, o kita vėl atsiima.

Rašytojai jau baudžiasi prašyti leidyklai, kad nebeskirtų kasmetinių premijų. Tų premijų nemaža būna, ir jas gavusieji gal net lengvesnė ranka išleidžia dalį šitaip gautų pinigų. Bet mokesčių inspekcija neaučia jokio atleidimo.

Ypač sunku, sako, profesionalams. Jei mėsininkas parašo ir išleidžia etsiminimus ir už juos gauna premiją, tai pajamų mokesčio už tą nelaukiai gautą sumą nemoka. Jau rašytojų organizacija, sakoma, dabar svarstanti, ar jos nariai neturėtų pervesti savo autoriui teisį mėsininkams. Tokia mintis esanti beprotiška, bet kartais beprotišku mu, sako, tenka kovoti prieš beprotiškus.

Kas Londone eina į teatrus?

Specialistai, kuriems rūpi teatro reikalai, statistika remdamiesi, įrodinėja, kad šiuo metu pusė Londono teatrų žiūrovų sudaro užsieniečiai. Patys britai vis mažiau ir mažiau domisi teatru, ir jeigu prieš kelerius metus jie sudarydavo dar apie du trečdalius teatrinės publikos, tai šiuo metu jų skaičius nutrupėjo iki pusės. Kodėl jie neina į teatrus, niekas neturi įmanomosnio atsakymo. Kvailiai saka, kad eity, jeigu bū

tų statomi geri veikalai. Tačiau žiūrovus turi didžiausią pasirinkimą, pradedant klasikais ir baigiant tokiomis vaidinimais, kuriuos gali mėgti seksualiniai maniakai.

Neskaitant koncertų salių ir operų rūmų, Londono teatrai turi apie 40.000 vietų. Jeigu stauga būtų pradėtas varžyti valiutos išvežimas tuose kraštuose, iš kurių atvažiuoja teatrų lankytojai, ar įvyktų koks nors kitas šia prasme nenaudingas posūkis, teatrai, sako, turėtų likviduoti per vieną dieną. Ir šiaip padėtis yra pavojingame taške. Kas vakarą teatruose reikia turėti 20.000 užsieniečių. Jei britų skaičius vis mažės, tai ir be kokių nors kliuvinių užsieniečiams teatrai darysis nuostolingi.

Užsieniečiai, atvažiuavę į Londoną, teatrams teišleidžia tik vieną procentą savo atvežtųjų pinigų. Tačiau ir tas procentas duoda teatrams apie 10 milijonų svarų pajamų per metus.

Žinoma, galima stebėtis, kad tiek daug užsieniečių suplaukia į Londono teatrų lankyti. Daugumą jų, aišku, sudaro angliškai kalbančių kraštų gyventojai. Bet apklasinėjimai rodo, kad kaip savo tikslą atvažiuoti į Londoną didžioji dauguma (daugiau kaip pusė) nurodo teatrą, o tik paskui eina apsižvalgymas, apsipirkimas, muziejų ir galerijų lankymas.

Kur dingo Sutherlando tapytas Churchillis?

Spauda jau seniai spėlioja, kur bus dingęs žymaus dailininko Grahamo Sutherlando tapytas sir Winston Churchillio portretas. Ar jis nyksta kur nors rūsyje užkistas, ar suaukintas?

Kai atėjo W. Churchillio 80 amžiaus sukaktis, parlamentas ir lordų rūmai sutarė pakviesti Sutherlandą, kad jis nutapytų suaktuvininką, ir padovanuotų jam tą darbą. Churchillis priėmė ir padėkojo, bet nuolat su nepasitenkinimu apie tą portretą kalbėjo. Sėsdamas pozuoti, jis norėjo, kad būtų tapomas su mantija, kuri jam priklausė su neseniai gautuoju kilminguoju titulu. Jo gerbėjai ir jis pats laikė save buldogu, kovojančiu buldogu, ir toki norėjo matyti save portrete. O Sutherlandas nutapė jį, tiesa, gali sakyti, buldogu, bet susenusių, pavargusio. To portreto nekenė jis, ir jam vieta buvo paskirta namų rūsyje.

Dabar, kai mirė Churchillio našlė, paaiškėjo ir portreto galutinis likimas. Testamento vykdytojai paskelbė, kad lady Churchillis sudegino šį Sutherlando kūrinį 1955 ar 1966 m., nes jos vyta vis erzindavosi, apie tai nuolat galvodavo ir kalbėdavo. Jis dar norėjo vadovauti savo partijai, kuri nebe visa buvo patenkinta tokiu sugniužusiu, ir, kaip spėjama, įtarinėjo Sutherlandą, kad jis tyčia jį tokį nutapė.

Sutherlandas spėlioja, kad tas jo kūrinys dabar galėtų būti vertas 100.000 svarų (200.000 dolerių). Kadangi jie turį nemažą to portreto skečių, galėtų, sako, iš naujo atkurti, bet jis galvoja, kad taip padaryti būtų žema. Portreto sunaikinimą jis vis dėlto laiko vandalizmu.

Mėno istorikas ir kritikas lordas K. Clarkas, smerkdamas tokį pasielgimą, teigia, kad pasisekė sunaikinti tik patį portretą, o ne pavargusio Churchillio įvaizdį, nes išliko ir nemaža portreto skiečių ir daugybė fotografijų.

B. Kazimieraitis

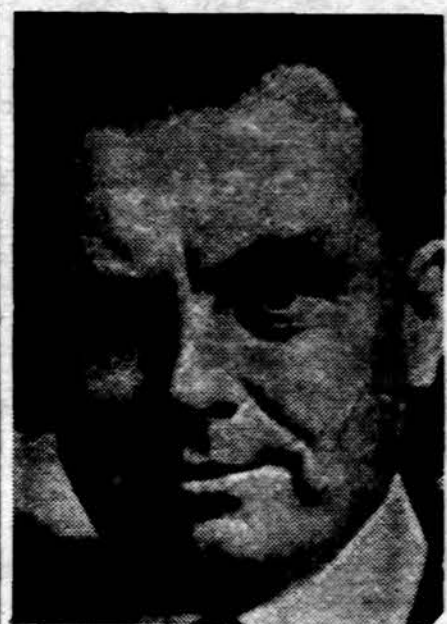

Anglijos karalienė Elzbieta II ir princas Filipas paradinėse riterių uniformose

Kultūrinė kronika

Czesław'ui Miłosz'ui paskirta Neustadt'o literatūros premija

Tarptautinio garso, kas dveji metai skiriama, Neustadt'o vardo premija šiemet atiteko Lietuvoje gimusiam lenkų poetui, romanistui ir eseistui Czesław'ui Miłosz'ui. Premija paskiriama jau penktąjį kartą. Ankstesnes keturias laimėjo šie rašytojai: Giuseppe Ungaretti (italas, 1970), Gabriel Garcia Marquez (kolumbietis, 1972), Francis Ponge

Czesław Miłosz

(prancūzas, 1974) ir Elizabeth Bishop (amerikietė, 1976).

Premija pavadinta jos mecenato Neustadt'o vardu. Ji yra 10.000 dolerių. Įkurta prie Oklahomos universiteto leidžiamo "Books Abroad" žurnalo, dabar pavadinto "World Literature Today". Įsteigta šio žurnalo redaktoriaus, Oklahomos universiteto profesoriaus, estų rašytojo ir poeto Ivar'o Ivas'ko rūpesčiu.

Dabartinis penktasis Neustadt'o literatūrinės premijos laureatas Czesław'as Miłosz'as yra gimęs 1911 m. prie Nevėžio, netoli Kėdainių. Šiuo metu gyvena Amerikoje ir profesoriuoja Berkeley universitete, Kalifornijoje. Labiausiai yra žinomas kaip poetas, tačiau nevengia ir prozas, literatūros istorijos, net ir šandieninio pasaulio ideologinių bei politinių situacijų. Lenkų literatūrai ši premija yra pirmas toks tarptautinės plėtnės pripažinimas po 1924 metų, kada W. S. Reymont'ui atiteko Nobelio premija.

1955 metais išeivijoje "Literatūros Lankai" išleido Czesław'o Miłosz'o poezijos rinkinį lietuvių kalba. Lietuvių kalbon eilėraščiai ten buvo išversti Juozo Kėkšto, o knyga pavadinta "Epochos sąmoningumo poezija". Anai knygai įvadą yra parašęs pats Cz. Miłosz'as. Įvadė jis, tarp kita ko, sako: "Šios knygos eilėraščiai nėra išversti iš svetimą kalbą. Juk aš šią kalbą girdėjau aplink save vaikystėje. Juozas Kėkštas grąžina mūsų bendrajai tėvynei tai, kas didele dalimi yra jos nuosa-

vybė". Cz. Miłosz ir šiandien su lietuviams palaiko bičiuliškus kontaktus ir yra vienas iš tų šviesių lenkų tautos intelektualų, kurie nuosirdžiai supranta ir remia lietuvių tautos aspiracijas.

Lietuvių rašytojų draugijos premijos komisija

Lietuvių rašytojų draugijos premijos komisija sudaryta iš Chicagoje ir Detrote gyvenančių rašytojų. Į komisiją įeina: Zivile Bilaišytė, Povilas Gaucys, Česlovas Grincevičius, Kęstutis Keblys ir Julija Švabaitė-Gylienė, visi Lietuvių rašytojų draugijos nariai. Komisija svarstys 1977 metais išeivijoje išleistas grožinės literatūros knygas ir balsuodama paskirs Lietuvių rašytojų draugijos 1977 metų premiją, kurios mecenatas yra Lietuvių fondas.

Jurgio Blekaitio poezijos rinkinys

Jurgis Blekaitis atidavė spaudai antrą savo poezijos rinkinį "Rudens ritmu". Pirmą jo eilėraščių knygą "Vardai vandenims ir dienoms" išėjo 1954 m. Chicagoje. Ten pat leidžiamas ir naujas jo rinkinys.

Jurgis Blekaitis jau senokai paruošė ir nusiuntė leidėjui Henriko Radausko pomirtinę lyriką. Tačiau nežinia, kodėl knyga lig šiol nepasirodė. Pastabos prie to rinkinio įneša naujos šviesos į Henriko Radausko eilėraščių datą.

Jurgis Blekaitis dirba Washingtono, kur gyvena ir Henriko Radauskas.

STASE SEMENIENE

"BLUE COLLAR" yra vienas tų stiprių filmų, kuris prasideda kikenančia komedija, o pabaigoje prapliumpa cinikiška teisybe. Filmas baigia lenktynes tikru laimėtoju, lyg aidu atsiliepdamas į dabartinio gyvenamojo laikotarpio nusiteikimus: piktus, radikalius, o kartu ir juokingus. Bet vis dėlto šis filmas yra pramoginis, kurį galima sekti su dideliu jdomumu. Tiesa, jis yra "propagandinis" — nešas viltingą žinią darbininkijai, bet dėl savo pramoginės vertės pelnytai gavęs amerikiečių kritikų keturių žvaigždžių vaizką.

Trejetas draugų (du juodi, vienas — baltasis) darbininkų dirba Detrote fabrike ir tiek darbe, tiek už fabriko sienų bičiuliuojasi, sumesti likimo, plūduriuoja toje pačioje valtyje. Jie ir išgeria toje pačioje tavernoje tik skersai gatvės. O namuose pasitinka tie patys "morgičiai", tos pačios nesibaigiančios saskaitos ir vaikai, reikalingi medicininių pagalbų. Vieną dieną, lyg vočiai, trūkūs jų kant-rybė, jie apipiešia savo pačių unijos seifą ir randa (be kelių šimtų dolerių) viską sprogdomąją informaciją.

"Triumviratą" suvaidino Richard Pryor, Harvey Keitel ir Yaphet Kotto nepaprastai realiai, pasiekdami savo vaidybos zenitą. Pryor ypač pralenkė pats save. Visados geras filmuose, bet visados toks pat, kaip jis yra gyvenime (kaip jis spaudoje apibūdinamas ir televizijoje pasirodęs) — greitai švelnus, humorą svaigdas, kvailystes pliaukškęs, šį sykių, režisieriaus pažabotas, tapo tipingu, įtikinančiu, šykščiu šeimos vyru.

Jo priešingybė Smokey — Yaphet Kotto — jau praėity pasukčias, mėgstas užti per nakltis su moterimis ir gėrimu ir "žolės" neatsisakęs.

Jerry — Harvey Keitel — jų baltasis draugas, visados bėgas nuo saskaitų, jų nuolatos persekiojamas.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGJAMS

Daug autapypaitė, pirkdamas šiuos reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidėdant pasirašyti reikmenis ypatingai progai. Pirmą užbaigtą foto nuotrauką aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą, vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. — Prospect 6-8998

DOMIOS KNYGOS MŪSŲ MAŽESIEMS

DU BROLIAI, Anatolijos Kalrys	\$2.50
DIENA PRIE EŽERO, A. Baronas. Pasakaitė	\$3.00
DU DRAUGAI V. Frankienė-Vaitkevičienė. Apykasa	\$4.00
GABRIUKO UZRASAI, J. Švabaitė-Gylienė. Apykasa	\$3.00
KALNUOSE, Milda Kvietytė. Pasakos	\$3.00
KISKUCIO VARDINIS, St. Džingus. II-ji laida. Eilėraščiai	\$2.50
KETURI VALDOVAI, St. Džingus. Pasaka	\$2.50
KAIP ALGIUKAS VEJO IESKOJO, N. Jankutė. Pasakojimai	\$2.50
LABAS RYTAS, VOVERE, J. Mineiga. Eilėraščiai	\$2.50
LAUME DAUME, St. Petersonienė. Pasaka	\$5.00
MAZI ŽINGSNIAI, Pr. Naujokaitis. Pasakojimai	\$2.00
MESKIUOKAS RUDNOSIUOKAS, Vyta Nemunėlis. Eil. pasaka	\$3.00
PARKAS ANAPUS GATVĖS, D. Bindokienė. Apykasa	\$3.00
PUPUCIO PASAULTIUKAS, Ona Mikalaitė. Pasakos	\$4.50
SAULUTĖ DEBESLIUKAS, L. Žitkevičius. Eilėraščiai	\$1.50
VYSKUPO KATINAS, C. Grincevičius. Pasakos	\$2.50
NYKŠTUKŲ MOKYKLĄ, Adelė Jonaitė-Abramaitienė	\$3.00
PELIUKAI IR PLASTAKES, B. Pūkelevičiūtė	\$1.50
SKRAMDANTIS PARIUKAS, B. Pūkelevičiūtė	\$1.50
KLEMENTINA IR VALENTINA, B. Pūkelevičiūtė	\$1.50
RIMAS PAS KESTUTI, B. Pūkelevičiūtė	\$1.50
BALTOSIOS PELYTĖS KELIONĖ Į MENULĮ, Danutė Bindokienė	\$1.50
JAUNIEJI DAIGELIAI, J. Nardė	\$1.30
RUTELES AITVARAS, J. Nardė	\$1.50
SAUNUS PENKETUKAS, Juozas Švaistas	\$3.00
VAIKUCIO DZIAUGSMAI, Gražė Petrenienė	\$3.00

Pažymėjus kvadratu norimas knygas iškipti ir siųsti
DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

Už persiuntimą pridėti 30 centų

Filme pilna humoro, veiksmas sekamas be įtampos, ramiai. Stebiame jų gyvenamos aplinkos struktūrą ir atgarsius. Mes patiriame ir "pamoka" — staiga mums suprantama jų draugystė, nes ji stoja pustu prieš visa tai, ką filmas aištrina: unijos su fabriko vadovybe patydomis bendromis įgėgomis stengiasi nustatyti turtin-gus prieš vargšus, juoduosius prieš baltuosius, senus prieš jaunus, gadtik visus suskaldytų ir laimėtų.

Filmas sprogtas pykčiu antrąjo filmo pusėje. Nesigilinant į turinį ir nesumažinant žiūrovui jdomumo, draugystė, kuri buvo sucumentuota, prarūsta visai. Visų puolama "sistema" įkiša pagalį į jų ratus. Zekui (Pryor) pasiūlo unijoje dar-bu, Jerry (Keitel) tampa FBI agentu, o Smokey — Kotto (kaip kitai) — nužudomas žiaurioje scenoje.

Filmas lyginamas su "On the

Waterfront" (su Marlon Brando) gal ir visai teisingai, nes, nežiūrint radikalaus pamušalo (ne libera-laus) jis trykšta humoru, žmoniškumu, o taipgi kartu yra ir kalti-nimas ir pramoga.

Režisierius Paul Shrader (kartu su broliu Leonard parašęs ir teks-tą ekranui), vos persėkęs 30-tąjį amžiaus slenkstį, buvęs Hollywoodo "wunderkindas", sureizisavęs "Taxi Driver", "Obsession", "Rol-ling Thunder", šiame filme debiu-tavo, sureiziuodamas savo paties filmą. Rizikuodamas savo paties

Fotografijos labai realistiškos ir techniškai puikios. Kai Detrote fabrike, austant pasikeitusi pamai-na išspaudžia automobilio duris iš plieno lapų, žiūrovas, filmavimo aparato atvedamas prie darbinin-kų taip arti, kad beveik užduodžia jų prakaitą ir užmerkia akis prieš sprogtančias žiežirbas, litavimo įrankių metamas.

Ne jaunesniems kaip 17 m.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

KAINA NUO \$741.00

IŠ BOSTONO IR NEW YORKO

VIENOS SAVAITES: Maskva, Vilnius, Leningradas

kovo 23	gegužės 4
balandžio 25	gegužės 9
balandžio 29	gegužės 17

rugsėjo 22

DVIEJŲ SAVAIČIŲ: Maskva, Vilnius, Leningradas, Briuselis

gegužės 28	liepos 16
birželio 11	rugpjūčio 6
liepos 2	rugsėjo 3

gruodžio 22

Visos grupės skris su nuolatiniams lėktuvų skridimais — NE CHARTERS, aplankys Kauną ir Trakus, bus lydimos vadovų.

Prie grupių galima jungtis iš VISŲ KITŲ MIESTŲ su papildomu mo-kesčiu.

Dėl GRUPINIŲ KAINŲ, galiojančių išvykimo laiku, kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE, INC.

393 West Broadway, P. O. Box 116

South Boston, Ma. 02127, Tel. (617) 268-8761

Įstaigai vadovauja: Aldona Adomoniūtė ir Albina Rudžionienė

Prices are based on double occupancy and are subject to changes and/or Government approval.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP

Licensed by VNESHPOSYLTORG.

Gera pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai aptarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčianti

PARANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA.
TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI
VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI
GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštų kokybės prekių prietaisams namams
Informaciją ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP

488 MADISON AVENUE

(tarp 51 ir 52 gatvės) FIDOR Stai

NEW YORK, N. Y. 10022

Tel.: (212) 758-1100/1

SKYRIAI:

APPLE-VALLEY, Minn. 55124 — 7707 147 St.	Tel.: 612-432-7063
NEW YORK, N. Y. 10063, 45 Second Avenue	Tel.: 41-5456
NEW YORK, N. Y. 10011, 135 W. 14th Street	CH 3-2563
HACKENSACK, N. J. 07601, 112 Main St.	Tel.: 201-342-9616
SO. BOSTON, Mass. 02127, 358 West Broadway	268-0088
SUFFALO, N. Y. 14204, 532 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue	BR 8-6808
CHICAGO, Ill. 60629, 2901 West 69 St.	WA 5-2787
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road	884-1738
FORT WAYNE, Ind. 46808, 1807 Belmont Rd.	Tel. 432-5402
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N W	GL 8-2256
BRIDGEPORT, Conn. 06610, 1880 Seaview Ave.	Tel.: 203-367-2963
HARTFORD, Conn. 06106, 818 Park St.	248-9473
LAKEWOOD, N. J. 08701, 241 Fourth St.	FO 3-8508
LEXINGTON, N. Y. 12482 — Route 13 A	Tel.: (518) 989-6742
LOS ANGELES, Calif. 90022, 900 S. Atlantic Blvd	AN 1-2904
NEW HAVEN, Conn. 06511, 1329 Boulevard	LO 2-1444
NEWARK, N. J. 07102, 608 Sanford Avenue	373-8753
PASSAIC, N. J. 176 Market Street	GR 2-6387
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 8th St.	Tel. PO 3-4818
PHILADELPHIA, Pa. 19141 — 4925 Old York Rd	Tel. GL 5-0806
PITTSBURGH, Pa. 15203, 1397 E. Carson Street	HU 1-2730
WAPPINGERS FALLS, N. Y. 12580, Hidden Hollow Apts. 914-297-0261	PL 6-0761
WATERBURY, Conn. 06710 — 555 Cook St.	SW 8-2808
WORCESTER, Mass. 01610, 144 Millbury Street	374-0406
WINTERTON, N. J. 07111, 1922 Springfield Avenue	81 3-4440
YOUNGSTOWN, Ohio 44602, 389 W. Federal Street	

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TEL. 925-5068

KODĖL TRIUMFUOJA NUODĖMĖ IR KANČIA

Ištrauka iš a. a. kun. F. Gurecko knygos "Esame namarūs". Ištrauką aktorė B. Briedienė skaitė Tautiškos namuose, Chicagoje, minint a. a. kun. Gurecko, Lietuvos Dukerų Draugijos įkūrėjo, mirties metines ir supažindinant su nauja pomirtine jo kūrybos knyga. Red.

"Sėjau rūtą, sėjau mėtą, sėjau leliję, sėjau savo jauną dieną, kaip žalią rūtelę", — dainavo lietuvė, kai ji kaip rūta žaliavo savajame krašte.

"Oi rūta, rūta, rūtytėlė, nebeigai žaliuoti pas motinėle", — dainavo Lietuvos nuotaka.

Neilgai žaliavo gražios, kaip rūtos, lietuvių dienos pas motinėle Lietuvą. Svetimi atėjo, suardė sodybas, darželius, o rūtas pakeitė stepių tundros.

"Liūdni laikai atėjo, išvaržė namelius, ar rūtom beužsėsi tuos rūpesčius gilius?" — klausė savęs lietuvis dainius.

Vargas kerojo, lapojo,ėjo rūpesčiai gilyn, ir nei brolių kardai, nei sesių rūpesčiai nebegalėjo jų sunaikinti ir užlyginti. Sunki lietuvių dalis tėvynėje, sunki tremty, dar sunkesnė kacetuose ir Sibire. Partizano dainos žodžiais jis klausė: Kodėl, motinėle, kam leidai eit vargti šiuo vargo keliu?..."

Didelio vargo kryžkelėje ne tik motinėle, bet paties Dievo klausia kenčiantis lietuvių širdis: "Kodėl, Dieve, kam leidai eiti mano tėviškei šiuo vargo keliu? Kodėl, Dieve, kam leidi piktam priešiui žudyti ištisas tautas, kelti neramumus visam pasauliui? Ar tam Tu sutvėrei geležį, kad ji kaustytų rankas; ar tam Tu sutvėrei šviną, kad jis draskytų gyvybę plakančią krūtinę; ar tam sutvėrei ugnį, kad ji naikintų sodybas; ar tam sutvėrei medį, kad juo būtų užkalami ir taip jau tamsūs kalėjimo langai? Jeigu ne geležis, ne medis, ne ugnis čia kalti, o tik žmogus ir jo nuodėmė, kam leidi, Viešpatie, nuodėmei atsirasti pasauliui?"

Štai ir susiduriame su blogio problema: kokia yra fizinio ar moralinio blogio egzistencijos prasmė, kam Dievas leidžia jam įvykti? Šios problemos aktualumas aiškėja vien tik iš dabar vykstančių pasaulio nelaimių. Kokia yra galutinė blogio ir kančios prasmė, tai pilnai gali suprasti tik Dievas.

Kas šioje problemoje aišku? Dievas nesukūrė nei nuodėmės, nei kančios su mirtimi. Nuodėmė atėjo iš žmogaus laisvos valios, o kančia atėjo per nuodėmę.

Kodėl Dievas leido ir leidžia atsirasti nuodėmei?

Tai priklauso nuo Dievo visagalybės ir jo neišmatuojamos ištirties. Blogio buvimą Kristaus palygina į kviečių lauką, kur piktas priešas prisėjo kūkaliai. Tarnai norėjo tuojau išrauti kūkalius, bet šeiminingas neleidė, kad, beraudami kūkalius, neišminkytų kviečių. Ir leido abiem augti iki pjūties meto, o pjūties metu liepė atskirti juos: kviečius sukranti ir kluona, o kūkalius sudeginti. Taip pagal Dievo planą šiame pasaulyje klestėjo šalia gėrio

blogis arba abu kartu. Tačiau Dievas nekencia blogio — atėjo į jį, ir kai bus atakinta kas gera ir bloga, "Kenčiantiam Dievas nušluostys kekvienu asarą..." Dievui, kuriam amžinybė taip, kaip mums viena akimirka, kitaip atrodo tai, kam mes vadiname vargu ir nelaimę. "Nebijokite tų, kurie užmuša kūną, o sielai nieko negali padaryti", — moko Išganytojas.

Amžinybės perspektyvoje visos nelaimės kiek kitaip atrodo. Dievas, leisdamas blogį, pagerbia žmogaus didybę: jis pagerbia gražiausią žmogaus papuošalą — jo laisvę, laisvę apsispręsti ir gyventi taip, kaip jam patinka. Tik Dievas, angelai ir žmonės turi laisvą valią.

Šalia visų blogybių, kurias atneša nuodėmė ir kančia, yra ir šalutinių gėrybių. "Vargai pagimdys galūmus, ugnimi uždega krūtinę", — dainavo anonimetas Maironis.

Kiek herojų, didvyrių bus įrašyta aukso raidėmis į Lietuvos istoriją, kiek gražių pavyzdžių kils pasiaukojimo už Dievą ir tėvynę turės Lietuvos

mokytojas, auklėdamas jaunimą: jam nereikės gaudyti iš toli, iš kitų tautų — turėsime tiksliai didvyrių ir daug šventų kančių iš savo tautos.

Tai kodėlgi yra blogis pasauliui, kodėl kenčia mano tėvynė ir daug tautų šalia jos? Kodėl triumfuoja nuodėmė ir kančia?

Kad ir katin kiek įsiskotų žmogus atsakymo ir daug šviešios išeitį į kančios problemą, galutiniai tikrai atsakymas būs tik pats Dievas, kuris yra neišmatuojama ištirties gylė ir nesuprantami jo keliai.

Kai šv. Teresėlė Kūdikielio Jėzaus jau gulėjo mirties pataloje, aplinkui stovėjo jos draugės ir stebėjo ją. Teresėlės lūpos kažką šnabždėjo.

"Teresėlė, ką sakai tu savo Jėzui?"

Teresėlė dar sugėbėjo atsakyti: "Aš jam nesakau nieko, aš jį myliu".

Lietuvi, savo tautos agonijoje, je ką tu sakai savo Dievui, kuris atėmė savo tautai tokią sunkią kelią?

O, Dieve, aš Tau nieko nesakau, aš Tave myliu.

PLKOS IR LIETUVIŲ KATALIKŲ VEIKLA

Pasaulio lietuvių katalikų organizacijų sąjungos valdyba šio rinko posėdžiui sausio 16 d. P. P. Ažuolų namuose Woodhavene, New Yorke. Pagrindiniu klausimu buvo lietuvių katalikų organizacijų 70 m. veiklos suakties minėjimas, ruošiamas ateinančių metų New Yorke. Buvo sudaryti programos metmenys ir aptartas ta pačia proga šaukiamas PLKOS tarybos posėdis bei iškilmingos pamaldos. Taip pat bus išleistas leidinys apie lietuvių katalikų veiklą nuo 1950 m. iki šių dienų.

PLKOS v-bos pirm. dr. A. Janaičienė padarė pranešimą apie paskutinių trijų mėnesių valdybos atliktus darbus JAV-ese — atstovavimą bei įnašą minėjimuose, žodžiu ir raštu sveikinimus įvairiomis progomis, nuolatinį susirašymą su lietuvių ir užsienio organizacijomis. Aptarė tarptautinės veiklos reikalus. Pas. kat. mot. unijos centre įsikūrė Žmogaus teisių komisija, kurioje visoms pavergtoms tautos vadovauti išrinkta PLKOS įgalotinė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė. Šios komisijos pirmas posėdis įvyks balandžio mėn. Oxforde, Anglijoje. Buvo taip pat svarstomas atstovės pasiuntimas į PKOV vadovų suvažiavimą 1979 m. vasario mėn. Indijoje, metinis narystės mokslis pasauliniam centrui bei kiti eiliniai reikalai, atstovaujant lietuvių katalikams plačiame pasaulyje.

Fondo pirm. M. Lušienė pranešė apie naujo vairo telkimą tarptautinei veiklai paremti ir perskaitė paruoštą aplinkraštį. Posėdžio metu, vietoj į Floridą išsikėlusios B. Reventienės, išdėstin-

kės pareigas perėmė v-bos narė V. Penikienė. PLKOS vicepirm. dr. A. Radzivanienė apibūdino lapkričio mėn. įvykių moterų organizacijų ir M. Peškauskaitės minėjimus bei kitas suaktis, kuriose pasidarbavo v-bos narės ir kitos lietuvių katalikės. Buvo nutarta dažniau ir didesniu kiekiu leisti PLKOS informacijų biuletenį.

Po posėdžio prie P. Ažuolienės peruoštų vaišių buvo nagrinėjami ir kiti organizaciniai bei vitaliniai reikalai.

MŪSŲ VEIKLA

Rekolekcijos moterims su vyrais

Vyr. giedrininkės visuomeninės rūšios ir globoja rekolekcijas moterims ir vyrams kovo mėn. 16, 17 ir 18 d. 6:30 val. vakare jėzuitų koplyčioje, Chicagoje.

Rekolekcijas praves kun. dr. J. Prunskis. Jos baigsis verbų sekmadienį 10 val. ryto šv. Mišiomis ir bendra komunią, po kurios bus pusryčiai Jaunimo centro patalpose.

Nuoširdžiai kviečiami visi pasinaudoti teikiama proga.

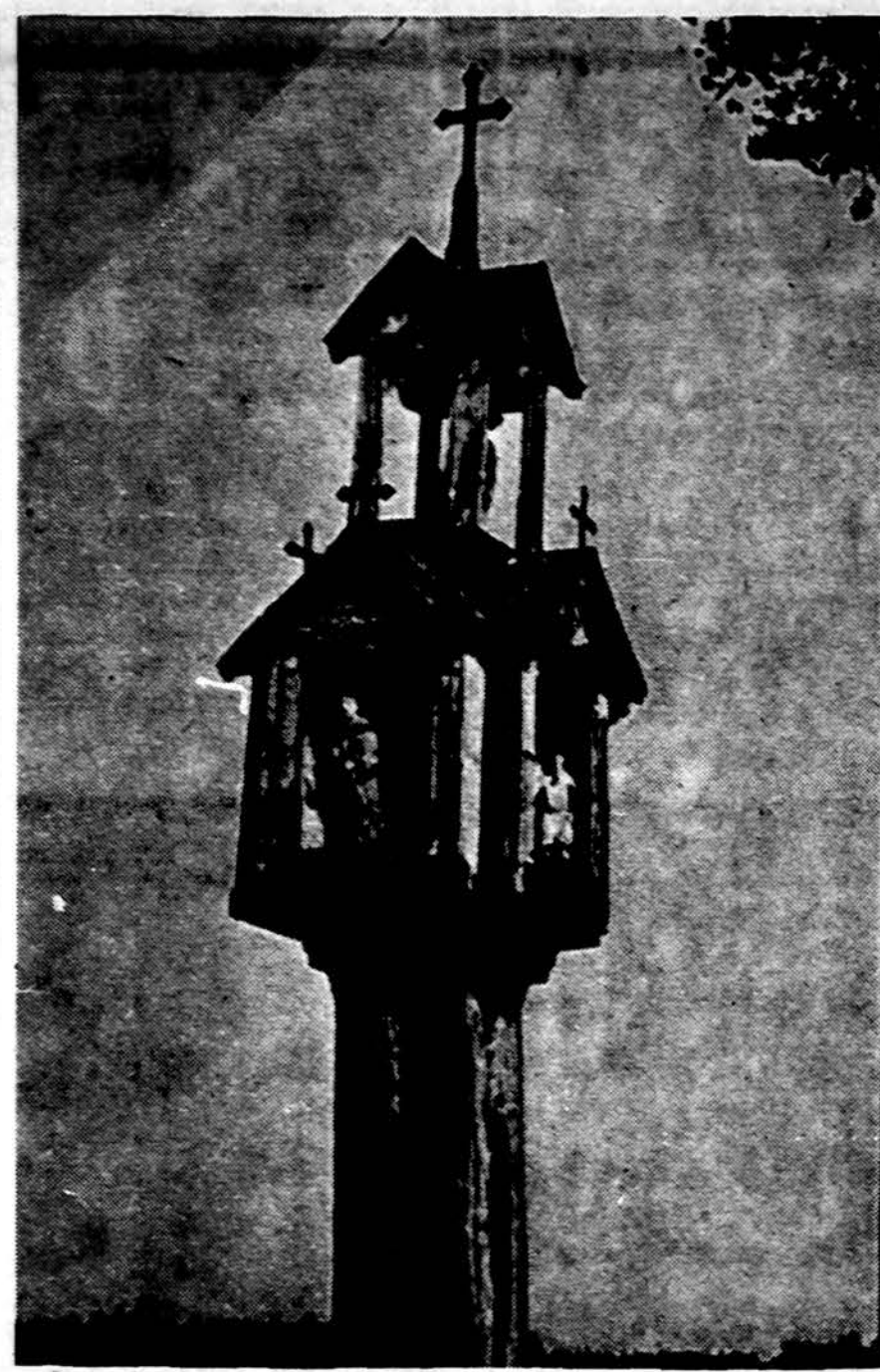
Nijolė Martinaitytė pas Chicago's Liet. mot. federacijos klubo nares

Nijolė Martinaitytė — Armilas, teoretinės ir pritaikomosios lingvistikos magistrė, mes pažįstame kaip aktorę ir dainininkę, su išskirtiniu balso tembru. Šiuo metu ji dirba YMCA Community College, kaip kalbos specialistė, neoficialiai vadinama "kalbos gydytoja". Jos "pacientai" yra studentai, turį sunkumų išmokti anglų literatūrinę kalbą žodžiu ir raštu. Tai dažniausiai lotynų, bet pasitaiko ir arabų kilmės jaunuoliai — es. Ištyrusi jų anglų kalbos trūkumus, ji nustato, kokia pagalba reikalinga, ir studentai yra pasiunčiami pas korepetitorius, kuris dirba su jais pagal individualią programą. Šiai grupei kartais priklauso ir JAV juodosios rasės studentai.

Dažniausiai pasitaikanti priežastis, dėl kurios studentas neišmoksta gerai anglų kalbos, yra silpnas mokėjimas savo gimtosios literatūrinės kalbos. Į šį lingvistų teigimą turėtų atkreipti dėmesį tie lietuvių tėvai, kurie galvoja, kad lietuvių kalbos mokymasis gali neigiamai atsiliepti į jų vaikų anglų kalbą.

N. Martinaitytė daug dirba kolegijoje, tačiau niekada neatsisako tartininkauti lietuvių kultūrinėje veikloje. Š. m. kovo 12 d. 2 val. p. p. Lietuvių tautiniuose namuose, Chicagoje, ji skaitys ištraukas iš Vinco Krėvės "Šiaurinės pastogės" Lietuvių moterų federacijos Chicago klubo nariams ir jų viešioms. E. D.

— Chicago's Lietuvių moterų klubo suruoštas Vasario 16-tos paminėjimas įvyko Beverly C.C. salėje, dalyvaujant arti 100 klubo narių ir viešnių. Popietės pradedta Lietuvos ir JAV himnais. Lietuvos gen. konsulė ir klubo

Sena koplytėlė Lietuvos laukuose.

Nuotr. M. Sakalauskas

ANKSTINIAI AUGALAI MŪSŲ MITYBOJ

STEFANJA STASIENĖ

garbės narė J. Daužvardienė savo kalboje peržvelgė šios organizacijos 55 metų veiklą, narių nuolatinių rūpinimąsi Lietuvos ir lietuvių opiomis problemomis, pvz., Lietuvos našlaičių šalpa, Nepriklausomybės lakštų platinimu, siuntiniais pagėgėliams ir t.t. Vienas iš paskutiniųjų projektų — N. Sadūnaitės peticijos.

Klubo stipendininkė studentė Ofelija Barškėytė apibūdino šių dienų lietuvių studentus Amerikoje, parodydama juos tiek idealioje, tiek kasdieninėje šviesoje. Lietuviškam jaunimui puikiai atstovauja ši gabi ir darbšti studentė. Solistė Virginija Zymonienė, akomp. L. McClung, atlejoje, tačiau niekada neatsisako tartininkauti lietuvių kultūrinėje veikloje. Š. m. kovo 12 d. 2 val. p. p. Lietuvių tautiniuose namuose, Chicagoje, ji skaitys ištraukas iš Vinco Krėvės "Šiaurinės pastogės" Lietuvių moterų federacijos Chicago klubo nariams ir jų viešioms. E. D.

— 18-jo Gintaro baliaus debiutančių susipažinimo arbatėlė ruošiamą sekmadienį, kovo 19 d., salėje, dalyvaujant arti 100 klubo narių ir viešnių. Popietės pradedta Lietuvos ir JAV himnais. Lietuvos gen. konsulė ir klubo

Is ankštinių augalų šian dien mitybai naudojame lešius, žirnius ir pupas. Visi šie augalai jau buvo kultivuojami prieš 6000 metų. Apie lešius sužinojome iš Biblijos, jie Palestinoje buvo vadinami "adaš", arba "adašim", Graikijoje phake, o Romoje lens — lentis. Komėnai taip juos vadino greičiausiai pagal Egipto uostą Lentulim, iš kurio lešius gabeno į Romą. Iš Romos lešiai pasiekė net Europos šiaurę — Rusiją. Lietuvoje lešiai — lešiuokai ne visur buvo auginami. Daugiausia jų augino rytų Lietuvoje. Tačiau lešienė anksčiau buvo labai mėgiama, ypač nepasiturinčių žmonių tarpe. Vėliau ją išstūmė žirnių sriuba.

Žirniai taip pat seniai žinomi. Spėjama, kad jie buvo auginami jau akmens, neolito, žaltvario ir geležies amžiuje. Pastarajame amžiuje jie pasiekė ir baltų tautas. Kasinėjant šian dien įvairius Lietuvos pilikalnius, daug kur aptinkama ir žirnių liekanų.

Į Europą žirniai atkeliavo iš Azijos, pirmiausia pasiekė Graikiją, vėliau Romą. Graikų rašytojas Homeras dažnai savo kūryboje mini žirnius ir pupas. Štai jis pasakoja, kaip Priamo strėlės, atšokusios nuo danajiečių, vado šarvų lyg žirniai ir pupos nuo vėtyklės derliaus valymo metu.

Viduriniais amžiais žirniai sudarė pagrindinę miestiečių mitybos dalį. Tada buvo valgomi tik džiovinti žirniai, o šviežius su ankštimis naudodavo tik arklių pašarui. Šviežius žirnius pradėta valgyti tik 17 amžiuje Prancūzijoje. Madama dr. Maienton, buvusi Liudviko XIV meilužė ir vėliau jo antroji žmona, taip rašo apie šviežius žirnius: "Zaliejai žirniai yra mūsų svečių mėgiamiausia pokalbio tema. Daug kalbama apie jų paruošimą ir tą nepaprastai malonų jausmą juos valgant. Dažnas jų tiek privalgo, kad net suserga".

Ir tautosakoje, bei įvairių tautų pasakose žirniai užima žymią vietą. Žirnis paskatino ir garsųli danų rašytoją Hans Christian Anderseną sukurti tą gražiąją pa-

saiką apie karalaitę ir žirni.

Šiandien maistui naudojame žirnius džiovintus ir šviežius, mes nesunku išlaikyti juos šviežius ar užkonservuotus.

Žirnių šian dien daug auginama Indijoje, Amerikoje, Sovietų Sąjungoje, Olandijoje, Argentinoje ir Kanadoje. Žirnių eksporto šalys yra Olandija ir Danija. Pupas romėnai laikė mirusiųjų valgiu. Vėliau tokiu pat įsitikimu jos perėjo į germanų tautas, kur pupos buvo patiekiamos kaip gedulinga duoties.

Anksčiau pupos buvo sėjamos tik laukuose (vicia faba), o daržuose buvo pradėtos auginti tik Amerikoje (Phaseolus vulgaris). Užtat sakoma, kad pupos atėjusios iš Amerikos. Dabar priskaitoma iki 70 įvairių pupų atmainų.

Lietuvoje taip pat įvairių atmainų pupų buvo auginama, vienos krūminės, kitos vijoklinės. Žemaitijoje buvo mėgiamos stambios pupos, kurias vadindavo arklinėmis. Jas naudodavo pašarui ir žmonių maistui. Ankštys, kol visai be grūdų, vartojamos valgiui, kaip daržovė. Pusiaus pri-nokusios, dar žalios verdamos su ankštimis. Apskritai pupos mūsų mityboje užėmė gana svarbią dalį.

Visi čia minėti ankštiniai augalai pasižymi maistingumu ir mūsų mityboje gana reikšmingi. Juose daug baltymų, riebalų, angliavandenių, kalio, kalcijaus, magnijaus, fosforo, šiek tiek vitamino A ir B.

Tad nenuostabu, kad ankstyvesnio žmogaus mityboje šie augalai sudarė pagrindinę mitybos dalį. Mes gal labiausiai buvome pamėgę žirnius. Iš žirnių miltų buvo kepami sklandžiai, iš džiovintų grūdų verdama žirnių sriuba, virti žirniai labai buvo mėgiami kaip priedas prie alaus, o seniausios lietuvių užgavėnių valgis yra žirnių šūpinys.

Užgavėnių šūpinys:

2 puod. žirnių (apvalių geltonų, neskeltytų), 1 puod. pupelių, 1 puod. miežinių kruopų, 4 — 5 bulvės, 1,5 sv. kiaušienos mėsos, kiaušės uodega, pipirų, lauro lapelių, druskos.

Žirnius, pupules, užpylus šaltu vandeniu, pamirkyti. Vėliau vandenį nupilti ir žirnius, pupules supilti į puodą, sudėti mėsą (galima mėsą supjaustyti mažesniais gabalais), supilti kruopas ir užpilti 2,5 kvortas vandens. Virinti palengva. Laikas nuo laiko pamaišyti, kad neprisiviltų. Kai jau mėsa mirksėta, sudėti plonai supjaustytas bulves, preskonius (druska, pipirus, porą lauro lapelių galima įdėti ir svogūną). Kai bulvės mirksėtos ir dar yra kiek vandens, tai į nuskuti. Šūpinį sukratyti. Verdant šūpinį, stebėti, kad kiaušės uodega nepervirtų, reikia anksčiau išimti. Sukratytą šūpinį supilti į pūdubėnį, centre išmesti kiaušės uodegą, o aplinkui apdėti šviežiomis virtomis, supjaustytomis dešromis, arba kiaušienos šonkauliais. Į stalą duoti karštą.

Septynios skaudios nuodėmės

Mahatma Gandhi sykį rašė, kad pasaulyje yra septynios pačios skaudžiausios nuodėmės: tur-tai be darbo, malonumai be sąžinės, žinojimas be charakterio, prekyba be dorovės, mokslas be žmoniškumo, malda be aukos ir politika be principų.

Kančia ir paguoda

Kenčiantiems ir įsikantiems paguodos primintini yra Ralpho Waldo Emersono raminantieji žodžiai: "Tai yra sužeistoji austrė (sraigė), kuri taisto savo kevalą su perliu". Skausmai gali būti pakeisti į kažką vertingo, jei bus pasimokyta iš tų išmintingų žodžių.

Myliki visus, pasitiek mažai kuo, niekam nedaryk nieko blogo.

Elzas Kopelaitis

Seniūs šviesa (atimama, 1977)

Is parodos, vykstamos Phoenix galerijoje, 30 West 57th Street, New York, N. Y., nuo vasario 25 d. iki kovo 16 d.